

Venla Aitta

”KUULE ISTUTA VIELÄ SE OMENAPUU”
Ilmastoaktivistien ekologisen vallankumouksen ja utopian
diskursseja

Yhteiskuntatutkimuksen opinto-ohjelma

Kandidaatintutkielma

5/2023

TIIVISTELMÄ

Venla Aitta: ”Kuule istuta vielä se omenapuu” - Ilmastoaktivistien ekologisen vallankumouksen ja utopian diskursseja

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatutkimuksen opinto-ohjelma

Kevät 2023

Tutkielmani tarkastelee ilmastoaktivistien tulevaisuudenkuvia ja muutospyrkimyksiä. Tässä tutkielmassa kysyn, millaisia mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja ilmastoaktivistit näkevät tulevaisuudessa ja miten ilmastonmuutoksen pysäyttäminen voi toteutua. Miten ekologinen vallankumous toteutetaan ja mihin se johtaa? Mikä nähdään vastavoimana tai ratkaisuna toimimattomaksi määritellylle nykyisyydelle? Kuvaan näitä ajatuksia vallankumouksen ja utopian käsittein.

Tämä tutkielma asettuu osaksi yhteiskuntatieteissä vaikuttavaa lähestymistapaa, jossa tutkijat ja kirjoittajat ovat tyytymättömiä pelkkään valtasuhteiden ja kärsimyksen tarkasteluun ja haluavat tarkastella myös sitä, kuinka lannistavista nykyrealiteeteista voitaisiin edetä kohti parempaa tulevaisuutta. Tutkielmani perustuu ja ohjautuu tämän hyvän antropologiaksi kutsutun lähestymistavan kautta, jonka ydinajatuksena on se, että tutkimuksessa tulisi tarkastella epäkohtien ja valtasuhteiden lisäksi sitä, miten näitä ongelmia voitaisiin ratkoa, ja millaisia vaihtoehtoja niille on olemassa. Tästä syystä tutkielmani ei kysy pelkästään, mitä ongelmia ilmastoaktivistit näkevät nykyhetkessä, vaan myös sitä, kuinka ja mistä parempi tulevaisuus rakentuu.

Keräsin tutkimusaineiston kyselylomakkeella LimeSurvey-kyselyverkkoalustan avulla tammikuussa 2023. Kyselylomake koostui kahdesta monivalintakysymyksestä ja kahdesta avokysymyksestä. Vastajia tavoiteltiin laajasti suomalaisten ilmastoaktivismijärjestöjen kautta. Aineisto koostui lopulta 12 vastauksesta. Aineiston analyysiin käytin diskurssianalyysin periaatteita.

Tuloksena oli kolme päädiskurssia, joista osa jakautuu vielä yksityiskohtaisempiin aladiskursseihin. Päädiskurssit ovat *rakennemuutoksen*, *solidaarisuuden* sekä *kriisinkestävyuden* diskurssit. Rakennemuutoksen diskurssi jakautuu vielä kolmeen yksityiskohtaisempaan aladiskurssiin: *Kapitalismista aineettomaan hyvinvointiin*, *Poliittisesta hegemoniasta kansanvaltaan* ja *Vieraantuneisuudesta maanläheisyyteen*. Solidaarisuuden diskurssin olen jakanut kahteen aladiskurssiin: *Eriarvoisuudesta oikeudenmukaisuuteen* ja *Ihmisen ylivallasta yhteiseen maailmaan*. Kriisinkestävyuden diskurssi hahmottuu omana diskurssinaan.

Diskursseissa korostui niiden omien erityispiirteiden lisäksi keskeisesti se, että ilmastoaktivismin tulisi paneutua laajasti erilaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin ja toimia yhteistyössä monien tahojen kanssa. Diskurssit olivat myös haluttomia kiinnittymään mihinkään selvärajaisiin järjestelmiin, vaan korostivat ratkaisujen paikallisuutta ja joustavuutta. Tutkielman tulosten avulla voimme saavuttaa tarkemman ymmärryksen ilmastoaktivistien keskuudessa vallitsevista tulevaisuudenvisioista ja sitä kautta päästä paremmin kiinni siihen, millaisia konkreettisia muutoksia ilmastonmuutoksen pysäyttämiseksi tarvitaan.

Avainsanat: ilmastonmuutos, ilmastoaktivismi, vallankumous, utopia, tulevaisuus, diskurssianalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Aiempi tutkimus ja keskeiset käsitteet.....	3
2.1. Ilmastoaktiivisuuden tutkimus	4
2.2. Vallankumouksen ja utopian määritelmiä.....	6
2.3. Hyvän antropologia tutkimuksen ja ajattelun kehyksenä.....	9
3. Tutkimusasetelma	10
3.1. Aineiston kerääminen ja koostumus.....	10
3.2. Analyysimenetelmä	12
3.3. Tutkimusetiikka.....	13
4. Analyysin tulokset.....	14
4.1. Rakennemuutoksen diskurssit	15
4.1.1. Kapitalismista aineettomaan hyvinvointiin	15
4.1.2. Poliittisesta hegemoniasta kansanvaltaan	18
4.1.3. Vieraantuneisuudesta maanläheisyyteen.....	19
4.2. Solidaarisuuden diskurssit.....	20
4.2.1. Eriarvoisuudesta oikeudenmukaisuuteen	20
4.2.2. Ihmisen ylivallassa yhteiseen maailmaan.....	22
4.3. Kriisinkestävyden diskurssi.....	23
5. Johtopäätökset.....	25
6. Lähteet.....	28

1. Johdanto

Vuonna 1975 kirjailija Ernest Callenbach kuvasi romaanissaan *Ecotopia: The Notebooks and Reports of William Weston* pientä Ecotopian maata vuonna 1999, jonka yhteiskunta on saavuttanut ekologisen utopian. Ecotopiassa vallitsee sekä ympäristöllinen että sosiaalinen tasapaino ja sen kansalaiset arvostavat yhteisöllisyyttä ja ystävällisyyttä. Romaani on sittemmin inspiroinut ilmastoliikettä ja toiminut esikuvana sen piirissä rakennetuille tulevaisuudenkuville. Callenbach on itse sanonut teoksestaan:

*"On vaikeaa kuvitella mitään nykytilanteestamme perustavanlaatuisesti erilaista tilannetta. Mutta ilman vaihtoehtoisia visioita jäämme jumiin kuolettavaan liikkumattomuuden tilaan. Meidän on syytä valmistautua. Meidän on tiedettävä, minne haluamme kulkea."*¹ (Timberg 2008.)

Tämä ote tiivistää tutkielmani ytimen: muutoksen rakentamisessa keskeistä on aktiivinen vaihtoehtojen ja mahdollisuuksien kuvittelu sekä ratkaisujen etsiminen. Ilmastonmuutoksen kontekstissa tämä tarkoittaa sitä, että pelkästään siitä seuraavien ongelmien tarkasteleminen ja toteaminen ei riitä sen pysäyttämiseen. On arvioitava myös sitä, mitä vaihtoehtoja nykyisille epäkohdille on olemassa. Tästä syystä tämä tutkielma tarkastelee suomalaisten ilmastoaktivistien käsityksiä siitä, minkä nykymaailmassa tulisi muuttua ja miten, jotta heidän tavoittelemansa ekologinen utopia voisi toteutua.

Ilmastonmuutoksen on todettu johtuvan ihmisen toiminnasta maapallolla: talouden ja väestön räjähdysmäiset kasvut viimeisen 40 vuoden aikana ovat pääsyytä maailmassa vallitsevaan ekokriisiin (IPCC 2014, 2; IPCC 2023, 6). Tätä aikakautta, jona ihmisen toiminta on tullut Maan biofyysisiä prosesseja dominoivaksi voimaksi, alettiin alun perin luonnontieteissä kutsua antroposeeniksi (Lewis & Maslin 2015, 171). Myöhemmin antroposeenin käsite on otettu laajasti käyttöön myös yhteiskuntatieteissä, kun ilmastonmuutoksen ja ihmisen ekologisesti kestäättömän toiminnan yhteyttä on haluttu korostaa. Antroposeenin ajan ilmastonmuutoksen seurauksia ovat muun muassa merien saastuminen muovijätteestä, biodiversiteetin menettäminen sekä maan, merien ja ilmakehän kemikaalisten koostumusten muutokset. (Chua & Fair 2019, 1.) Ilmastonmuutoksella on myös sosiaalista eriarvoisuutta pahentavia vaikutuksia (Sultana 2022). Ihmisten toiminnan ja

---

¹ oma suomennos: "It is so hard to imagine anything fundamentally different from what we have now. But without these alternate visions, we get stuck on dead center. And we'd better get ready. We need to know where we'd like to go." (Timberg 2008.)

ilmastonmuutoksen välisen suhteen toteamisen myötä on tullut välttämättömäksi, että ihmiskunta arvioi elämäntapojensa kestävyyttä uudelleen.

Ekologisuutta on pyritty edistämään lukuisten valtiotason sopimusten ja suunnitelmien avulla. Kansallisten tavoitteiden lisäksi (kts. Hiilineutraali Suomi 2035) valtiot ovat solmineet useita kansainvälisiä sopimuksia (kts. Pariisin ilmastopimus; YK:n biodiversiteettisopimus; YK:n Agenda2030), joiden tavoitteena on ollut kehittää yhteisiä toimintalinjoja kestävämmän tulevaisuuden luomiseksi. Miltei yhtä moni tutkimus ja raportti (kts. Global Sustainable Development Report 2019; United Nations Environment Programme 2020; Secretariat of the Convention on Biological Diversity 2020) on kuitenkin huomauttanut, että näiden sopimusten tavoitteet ovat jäämässä saavuttamatta (Rajala, Lehtinen, Lehtomäki, Soinnunmaa, Sorri & Suhonen 2021, 410). Olemme tilanteessa, jossa ilmastonmuutoksen haitallisista vaikutuksista ollaan entistä tietoisempia ja niihin etsitään yhä kuumeisemmin ratkaisuja. Tätä myötä myös ilmastoaktivismiin näkyvyys yhteiskunnissa on kasvanut. (Garcia-Gibson 2023, 1.)

Tässä tutkielmassa kysyn, millaisia mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja ilmastoaktivistit näkevät tulevaisuudessa ja millainen heidän ”ekotopiansa” on. Tutkimuskysymykseni on, miten ilmastoaktivistit rakentavat ekologista muutosta ja millaisena siitä seuraava ihanteellinen, ilmastoliikkeen tavoitteet saavuttanut yhteiskunta nähdään. Mikä nähdään keskeisenä muutoksen prosessissa ja sitä seuraavassa kestävässä yhteiskunnassa? Kuvaan havaintojani vallankumouksen ja utopian käsitteiden avulla. Tutkielmassani tarkastelen siis sitä, mitä ”valtaa” vastaan vallankumousta oikeastaan rakennetaan sekä millä tavoin näitä ongelmallisiksi nähtyjä ”valtoja” vastaan taistellaan, eli toisin sanoen kumotaan. Mikä nähdään vastavoimana tai ratkaisuna toimimattomaksi määritellylle nykyisyydelle?

Vallankumouksen ja utopian kaltaisiin melko totaalissävytteisiin käsitteisiin tulee suhtautua sopivalla kriittisyydellä. Tässä tutkielmassa määrittelen vallankumouksen ajatuksiksi ja toiminnaksi, jotka kritisoivat yhteiskunnassa vallitsevia rakenteita ja arvoja, ja pyrkivät muuttamaan niitä. Ekologisella vallankumouksella tarkoitan nimenomaan ilmastoaktivistien ajamiin muutoksiin kytkeytyviä pyrkimyksiä. Utopia tai ”ekotopia” puolestaan määrittyy laajasti kokoelmaksi ajatuksia, jotka kuvaavat ilmastoaktivistien ideaalia maailmaa. Oletuksenani ei ole, että ilmastoaktivistit pyrkisivät kohti jotain yhtä ja tiettyä, totaalista vallankumousta tai että kumpaakaan termiä olisi eksplisiittisesti käytetty oman ajattelun sanoittamisessa. En siis tarkastele ilmastoaktivistien käsityksiä vallankumouksen ja utopian käsitteistä tai konsepteista, vaan ne toimivat joustavina kuvauksina tässä tutkielmassa havaitsemilleni muutospyrkimyksille ja ihanteellisen tulevaisuuden ajatuksille.

Aineistonani on tammikuussa 2023 kyselylomakkeella itse keräämäni aineisto, jota analysoin diskurssianalyysin keinoin. Kyselylomakkeen kysymyksenasetteluilla halusin ohjata vastaajia pohtimaan ratkaisuja, mahdollisuuksia sekä toivottujen muutosten ihanteellisina pidettyjä lopputuloksia. Tutkielmani asettuu täten hiljalleen akateemisella kentällä tapahtuvaan paradigman muutokseen, jossa tutkijat ja kirjoittajat ovat tyytymättömiä pelkkään valtasuhteiden ja kärsimyksen tarkasteluun ja haluavat ohjata ajattelua sitä kohti, kuinka lannistavista nykyrealiteeteista voitaisiin edetä kohti parempaa tulevaisuutta (Robbins 2013; Ortner 2016). Esittelen tätä hyvän antropologiaksi² kutsuttua lähestymistapaa tarkemmin alaluvussa 2.3.

Kyseessä on siis nimenomaan toivon ja sen manifestoitumisen tutkielma, eikä tarkoitukseni ole niinkään käsitellä ilmastoahdistuksen tai tulevaisuuspelon kaltaisia aiheita. Näitä aiheita on tarkasteltu esimerkiksi Piispan, Ojajärven ja Kiilakosken tutkimuksessa *Tulevaisuususkko hukassa?: Nuoret ilmastoaktivistit ja keskustelu tulevaisuudesta* (2020), joka tarkastelee sitä, millä tavoin ilmastonmuutos ja siitä kumpuavat katastrofikuivat vaikuttavat kielteisesti ilmastoaktivistien toimintakykyyn ja uskoon tulevaisuudesta. Yhtä tärkeää on kuitenkin ohjata huomiota myös siihen, miten ilmastoaktivistit rakentavat toiveikasta tulevaisuutta. Aihetta tutkimalla voimme saavuttaa tarkemman ymmärryksen ilmastoaktivistien keskuudessa vallitsevista tulevaisuudenvisioista ja sitä kautta ymmärtää paremmin, miten ja millaista muutosta he haluavat ajaa.

Käsittelen seuraavaksi tutkielmani aiheeseen liittyvää aiempaa kirjallisuutta sekä keskeisiä käsitteitä, minkä jälkeen etenen esittelemään aineistoni keruu- ja analyysimenetelmää sekä tutkielmani liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tämän jälkeen seuraa varsinainen aineiston analyysiosio, minkä jälkeen etenen pohtimaan analyysini pohjalta mahdollistuvia laajempia johtopäätöksiä.

2. Aiempi tutkimus ja keskeiset käsitteet

Empiirisen analyysini taustoitukseksi esittelen tässä luvussa aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, joka havainnollistaa tutkielmassani esiin nousevia käsitteitä ja teemoja. Tutkielmassani olen hyödyntänyt laajasti yhteiskuntatieteellistä kirjallisuutta: esimerkiksi tutkielmani keskeinen lähestymistapa on muotoiltu alun perin antropologian alalla. Tutkielmani ei tästä huolimatta ole perinteinen antropologinen etnografinen tutkimus. Hyvän antropologian periaatteen voi nähdä yleisenä yhteiskuntateoreettisena näkökulmana, joka ei kiinnity suoraan mihinkään antropologiseen menetelmään tai teoriaan vaan on sovellettavissa erilaisiin konteksteihin. Esittelen seuraavaksi aiempaa ilmastoaktiivismin tutkimusta, jonka kautta esittelen ilmastoaktiivismin keskeisiä piirteitä,

---

² oma suomennos: anthropology of the good

tavoitteita ja ehdotettuja kehityskohtia. Tämän jälkeen käsittelen tarkemmin vallankumouksen ja utopian käsitteitä sekä hyvän antropologisen lähestymistavan teoriaa.

2.1. Ilmastoaktivismiin tutkimus

Aktivismiin voi määritellä tarkoittavan laajasti kaikkea kriittistä ja haastavaa toimintaa, joka pyrkii estämään omasta katsantokannastaan huonoiksi tai epäoikeudenmukaisiksi luokiteltuja lopputulemia. Ilmastoaktivismiin kontekstissa tämä tarkoittaa niiden haitallisten lopputulemien estämiseen pyrkimistä, jotka seuraavat ihmisten aiheuttamasta ilmastonlämpenemisestä. Tämä laaja määritelmä kattaa kaikki ilmastoaktivistien hyödyntämät moninaiset vaikuttamisen keinot, kuten julkiset kannanotot, järjestötoiminnan, hallitusten lobbaamisen, protestit sekä boikotit. (Garcia-Gibson 2023, 1.) Käsittelen tässä luvussa lyhyesti nykyisen ilmastoliikkeen keskeisiä piirteitä ja sitä kohtaan esitettyjä kehitysehdotuksia.

Ilmastokysymykset ovat olleet esillä länsimaisissa yhteiskunnissa jo 1960- ja 1970-luvuilta lähtien (Santamarina, Vacciro & Beltran 2015, 14), mutta niihin liittyvä aktivismi on kiihtynyt erityisesti viimeisen 20 vuoden aikana, kun ilmastonmuutoksen seurausten tuhoisuudesta on tultu entistä tietoisemmiksi (Garcia-Gibson 2023, 1). Aiemmin ilmastoaktivismi liittyi pääasiassa ympäristönsuojelun kysymyksiin, mutta 2000-luvun uuden polven aktivistit korostavat yhä enemmän ilmastonmuutoksen ja sen torjumisen sosiaalisia puolia. Ilmastonmuutos nähdään paitsi taloudellisten, poliittisten ja sosiaalisten rakenteiden seurauksena myös niihin vaikuttavana tekijänä. Ilmastonmuutoksen ratkaiseminen edellyttää tästä syystä laajaa yhteiskunnallista valveutumista, joka kattaa sukupuolen, rodullisen ja etnisen tasa-arvon, työn ja terveyden kysymykset. (Allan 2021, 3—4.) Tämän lisäksi Turner (2013, 378) on havainnut, että uusille yhteiskunnallisille liikkeille, kuten ilmastoaktivismille, on ominaista antikapitalistinen sävy sekä perinteisen edustuksellisen demokratian kritisoiminen ja tätä myötä suoran demokratian ideaaleille perustuvan, entistä yhteisöllisemmän päätöksenteon kannattaminen.

Yhä tärkeämpänä osana ilmastoliikkeen onnistunutta järjestäytymistä pidetään sen solidaarisuutta muiden aktivismiliikkeiden, kuten feminististen, antirasististen ja eläinten oikeuksia puolustavien liikkeiden kanssa (Garcia-Gibson 2023, 8). Ilmastoliikettä on kritisoitu sen valkoisesta keski- ja yläluokkaisuudesta sekä narratiiveista, jotka eivät huomioi ilmastonmuutoksen epäsuhtaista vaikutusta yhteiskunnissa haavoittuvimmassa asemassa oleville ryhmille (em. 5). Näillä epäkohdilla on vaikutusta ilmastoliikkeen toimintaan ja kiinnostavuuteen, jolloin niiden jäsenkunta myös on pienempi ja yksipuolisempi. Näkökantojen yksipuolisuuden myötä tällaisilla liikkeillä on myös

huonompi mahdollisuus löytää tehokkaita aktivismin keinoja. (Bell & Bevan 2021, 1216.) Ilmastoliikkeen moninaisuus nähdään siis keskeisenä aktivismin toimivuuden kannalta.

Ilmastoaktivismin toiminnan keinoja on arvioitu myös muutoin ja kysymys niiden oikeellisuudesta on puhuttanut niin liikkeen sisällä kuin sen ulkopuolella. Ilmastoaktivistit ovat muun muassa mielenosoituksissaan toisinaan hyödyntäneet voimaa tai väkivaltaa, tosin pääasiassa omaisuutta kohtaan. (Garcia-Gibson 2023, 8.) Radikaaliuden ja realismin suhde aktivismissa on vaikea, kuten esimerkiksi O’Sullivan (2019) on kuvannut feministisen aktivismin kontekstissa: liikkeiden sisällä voidaan olla montaa mieltä siitä, tulisiko niiden aatteiden pysyä radikaaleina vai tulisiko liikkeiden etsiä kompromisseja ja pyrkiä valtavirtaistumaan. Liian radikaaleiksi tai yksilölle epäsuotuisiksi koetut keinot, kuten kansalaistottelemattomuus, voivat karkottaa ihmisiä aatteen piiristä ja heikentää sen vaikutusvoimaa (Garcia-Gibson 2023, 5). Toisaalta liiallisen valtavirtaistumisen tai kesyyntymisen myötä syntyy huoli liikkeen yhteiskunnallisen muutosvoiman vähenemisestä (O’Sullivan 2019, 60).

Eräs keskeinen kysymys ilmastoaktivistien keskuudessa on se, onko aktivisteilla syytä tarrautua toivoon vai tulisiko heidän hyväksyä tilanteen toivottomuus? Onko ilmastonmuutoksen pysäyttäminen enää edes mahdollista? On kuitenkin todettu, että aktivistitoimintaa jatketaan jopa silloin, kun se koetaan tuloksettomaksi ja ilmastonmuutos ylivoimaiseksi vastukseksi. (Garcia-Gibson 2023, 5.) Muun muassa Moellendorf (2022, 30—35) on esittänyt, että toivolla on keskeinen rooli ilmastoaktivismin motivoinnissa. Toivolla on hänen mukaansa itseään toteuttava vaikutus: kun toivo inspiroi toimintaa, meillä on enemmän syytä toivoa, mikä jälleen motivoi toimintaa. Erityisesti silloin, kun onnistumisen koettu todennäköisyys on pieni, toivolla on avainrooli toiminnan synnyttämisessä. Käsittelen toivon kysymyksiä myös tuonnempana luvussa 2.2.

Ihmisillä voi olla syytä osallistua aktivistitoimintaan myös silloin, kun aktivismin ei nähdä tuottavan tulosta, eivätkä he välttämättä ole erityisen toiveikkaita tulevaisuuden suhteen. Aktivismin kautta voidaan muun muassa välttää haitallisten sosiaalisten rakenteiden toistamista, tehdä oma osansa kollektiivisessa toiminnassa, ilmentää hyveellisiä piirteitä omassa persoonassa sekä ilmaista huolta ilmastonmuutoksesta kärsiviä kohtaan. (Garcia-Gibson 2023, 5.) Näin ollen ilmastoaktivismi kiinnittyy olennaiseksi osaksi yksilön identiteettiä ja toimii keinona toteuttaa moraaliseksi koettuja arvoja sekä kuulua sosiaaliseen ryhmään. Ilmastoaktivismin toteuttamisella on siis toisinaan myös muita motiiveja kuin pelkkä ilmastonmuutoksen pysäyttäminen.

Lopuksi on huomautettava, että ilmastoaktivismi on tullut osaksi myös akateemista kenttää: tutkija-aktivismilla (engl. activist research) viitataan tutkimukseen, jossa tutkija on itse aktiivinen toimija

tutkimansa ilmiön parissa (Cann & DeMeulenaere 2020, xxxiii). Tutkija-aktivismi haastaa perinteisen jaon tutkijan ja tutkittavan kohteen välillä, ja se voidaan nähdä merkityksellisenä osana yhteiskunnallisesti vaikuttavaa tutkimusta. Yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen tarkoituksena onkin Raymond Firthin (1981, 198—200) mukaan toimia ”epämukavana tieteenä”³, jonka ydintehtäviin kuuluu kyseliäs, haastava ote, joka asettaa arvioitavaksi vallitsevia asemoiteja ja arvoja sekä paljastaa toiminnan taustalla vaikuttavia intressejä. Tutkijoiden on myös nähtävä tutkimansa kohde tärkeänä ja merkityksellisenä, eikä tutkimusta tulisi kohdella pelkkänä ”intellektuaalisena pelinä”. Ilmastoliikkeen piirissä tämä on näkynyt tutkijuuden ja aktivismin yhdistämisenä (esim. Cann & DeMeulenaere 2020; Bowman 2019).

Tässä luvussa esiin nousseet huomiot ilmastoaktivismiin keskeisistä piirteistä ja kehityskohteista nousevat esiin myös tämän tutkielman tuloksissa, mikä osoittaa niiden ajankohtaisuuden ilmastoaktivistien keskuudessa. Siirryn seuraavaksi käsittelemään hyvän antropologian teoriaa.

2.2. Vallankumouksen ja utopian määritelmiä

Koska olen tässä tutkielmassa kuvannut ilmastoaktivistien tulevaisuudentoiveita ja visioita paremmasta vallankumouksen ja utopian diskursseiksi, on syytä tarkastella lyhyesti näiden käsitteiden yleistä historiaa sekä käsittelyä yhteiskuntatieteissä.

Vallankumouksella on käsitteenä ja ilmiönä pitkä historia. Perinteisesti ne on käsitetty dramaattisiksi ja väkivaltaisiksi poliittisiksi vallanvaihdoksiksi, jotka tapahtuivat imperiumeissa ja monarkioissa (Goldstone, Grinin & Korotayev 2022). Esimerkkejä tällaisista vallankumouksista ovat muun muassa Ranskan vallankumous vuonna 1789, Kiinan vallankumous vuonna 1911 tai Venäjän vallankumous vuonna 1917. Tämä määritelmä kuitenkin on kyseenalaistunut 1990-luvulta lähtien, kun vallankumousten muodot ja motiivit ovat monimuotoistuneet. Vallankumoukset käsitetään kasvavissa määrin ideologioiden ajamiksi, globaalisti verkottuneiksi sekä väkivallattomiksi. (Em. 46—47.) Vallankumous käsitteenä onkin yhdistynyt kiinteästi erilaisiin ideologioihin ja niiden pyrkimyksiin: ekologinen tai vihreä vallankumous, feministinen vallankumous ja antikapitalistinen vallankumous ovat esimerkkejä tästä kiinnittymisestä. Vallankumousten ideologisen ulottuvuuden esiinmarssin myötä yhteiskunnallisen aktivismin voi nähdä kiinnittyvän vallankumouksen ideaaleihin.

---

³ oma suomennos: uncomfortable science

Tässä tutkielmassa käsitän vallankumouksen Sztompkan (1993, 304) määritelmän mukaisesti, jossa ne ”koostuvat fundamentaalisista, kokonaisvaltaisista ja moniulotteisista muutoksista, jotka koskettavat sosiaalisen järjestyksen keskeisintä ydintä”. Tämä sosiaalinen järjestys voi tarkoittaa niin poliittisia, taloudellisia kuin laajemmin yhteiskunnassa vaikuttaviin arvoihin kytkeytyviä ilmiöitä. Tarkoitankin tämän tutkielman yhteydessä vallankumouksella niitä liikeyksityksiä, jotka tavoittelevat laajaa yhteiskunnallista sekä inhimillistä muutosta. Aktivismiin kontekstissa käytän vallankumouksen käsitettä laajana kuvauksena sen toimintatavoista ja tavoitteista, jotka pyrkivät muuttamaan vallitsevia, huonoiksi koettuja oloja. Koska vallankumouksille on keskeistä pyrkimys muuttaa hallitsevia rakenteita poikkeuksellisilla toimilla, joita motivoi toivomus lisääntyneestä oikeudenmukaisuudesta (Goldstone, Grinin & Korotayev 2022, 5), voi vallankumouksen ja aktivismin periaatteissa ja tavoitteissa nähdä rinnakkaisuutta.

Utopian voi ajatella olevan vallankumouksen seuraus ja jälkitila, mutta kuten tässä tutkielmassa esitän, se on myös sen edellytys ja ajava voima. Yhteiskunnallinen kritiikki oikeastaan mahdollistuu vasta utopioiden olemassaolon kautta (Rajala ym. 2021, 411), eli silloin, kun meillä on jokin ihanne, jota vasten peilata nykytilannetta. Utopioille keskeistä on ”halu toisenlaiseen olemisen tapaan, yksilöllisesti ja kollektiivisesti, subjektiivisesti ja objektiivisesti. Utopian ilmaukset tutkivat ja tuovat keskusteluun ihmisen hyvinvoinnin potentiaalisia sisältöjä ja konteksteja” (Levitas 2013, xi, suom. Rajala, ym. 2021, 411). Julkisessa keskustelussa utopiat kuitenkin usein ”joko sivuutetaan epäolennaisina fantasioina tai liitetään vaarallisiin totalitaarisii pohjapiirroksiin ihanneyhteiskunnista” (Rajala ym. 2021, 411). Myös Levitas (2013, 7) on huomauttanut, että utopian käsite kiinnittyy julkisessa keskustelussa edelleen kielteisesti totalitaarisii kommunistisiin hallintoihin, joiden nähdään epäonnistuneen utopian tavoittelussa. Utopiaa siis pidetään ”mahdottomana paikkana, joka on liian hyvä ollakseen totta” (Harms 2022, 521). Nykyiset yhteiskunnalliset liikkeet kuitenkin koostavat utopian konseptina, jota voidaan käyttää välineenä mahdollisuuksien näkemisessä sekä toiminnan motivoinnissa kohti oikeudenmukaisuutta ja hyvänä pidettyä (em. 522). Utopian konseptia onkin sovellettu nykytutkimuksessa esimerkiksi Rajalan ym. (2021) toimesta: he hahmottelevat konkreettisten utopioiden pedagogiikkaa, jossa nuorten ajattelua ja toimintaa tuetaan utopioiden kuvittelun kautta.

Vallankumouksen ja utopian käsitteitä voidaan pitää apuvälineinä aktivismin järjestämiselle ja motivoinnille. Scott (2004) on esittänyt, ettei vallankumousta tulisi ajatella totaalisenä, nopeana iskuna vaan ennemminkin jokapäiväisenä liikkeenä, jossa vallankumous kasvaa ja toteutuu nykyisten rakenteiden päälle, niiden perusteella ja jatkuvasti. Scottin mukaan kaipuu totaaliseen vallankumoukseen ja täysin puhtaaseen pöytään on ajanut vallankumoukselliset liikkeet umpikujaan

ja niiden tulisi luopua sen tavoittelusta. Krøijer (2015, 55) onkin todennut, että vasemmistolaiset aktivistit kuten ilmastoaktivistit eivät enää näe utopiaa tilana, joka saavutetaan kokonaisvaltaisen vallankumouksen jälkeen. Sen sijaan vallankumous ja utopia ovat heille toimintaa tässä ja nyt. Esimerkiksi ilmastoaktivistit saattavat tunnistaa vallitsevan tilanteen vaikeuden ja ajatella, ettei täydellistä utopiaa, jossa antroposeenin ajan haittavaikutukset ovat kokonaan poistuneet, ole edes mahdollista saavuttaa. (Harms 2022, 522.) Ajattelun ja toiminnan instrumenttina utopia kuitenkin on merkityksellinen ja sen avulla voidaan löytää keinoja elää tuhoutuvassakin ympäristössä, sekä jatkaa toimintaa jonkin suhteellisen hyvän eteen.

Ernst Blochin (1986) teos *Toivon periaate* on filosofinen teos, jossa hän käsittelee ihmisen toivoa ja utopioita. Bloch korostaa, että toivo on elintärkeä voima ihmisten elämässä ja että utopiaa ei tulisi hylätä vain siksi, että se on vaikeasti saavutettavissa. Blochin mukaan toivo ja utopia ovat erottamattomasti yhteydessä yhteiskunnalliseen kehitykseen. Toivolla onkin esitetty olevan keskeinen merkitys aktivismin motivoinnissa ja järjestämisessä (Moellendorf, 2022). Toiveikkailla ideologisilla juonteilla voi myös ajatella olevan yhteisöjä kokoavaa ja niiden toimintaa inspiroivia merkityksiä. Esimerkiksi McLaughlin & Davidson (1985) ovat todenneet, että onnistuneen yhteisön rakentumisessa yhteisillä päämäärillä ja jaetuilla arvoilla on perustavanlaatuista merkitystä. Toisaalta toivon ja epätoivon tasapaino voidaan nähdä tärkeänä, sillä epätoivostakin voi olla hyötyä: jos ilmastoaktivistit tiedostavat epäonnistumisen mahdollisuuden, se voi auttaa suojelemaan heitä turhaa toivoa vastaan, arvioimaan omaa sekä muiden toimintaa todellisuudentajuisemmin ja keskittymään realistisiin tavoitteisiin tavoittamattomien sijaan (Garcia-Gibson 2023, 5). Todellisuudentaju voi auttaa myös pilkkomaan ongelmaa saavutettavampiin osiin. Wright (2007, 29) on maininnut muun muassa perustulon esimerkkinä ”todellisesta utopiasta”, joka ilmentää konkreettista vaihtoehtoa vallitsevaan yhteiskuntajärjestykseen. Perustulon käyttöönotto voi vakuuttaa ihmisiä uskomaan vaihtoehtoihin ja toivottuihin tulevaisuuksiin ja ennen kaikkea toimimaan niiden eteen. Nämä pienet muutokset ovat ”väliasemia”⁴, joilla on avainrooli suurempien institutionaalisten ja rakenteellisten muutosten läpiajamisessa (em. 38).

Utopioiden kuvitelmia voidaan siis käyttää apuna sen määrittelyyn, millaista muutosta nykyoloihin toivotaan. Utopiaa kohti kulkeminen tai niiden harjoittaminen ei toki ole yksinkertaista, eikä maailmassamme vaikuttaviin monimutkaisiin ongelmiin ole olemassa helppoja ratkaisuja. Muutosta tavoittelussa on siis välttämätöntä tunnistaa se, että ideoita utopiasta joudutaan jatkuvasti neuvottelemaan uudelleen. Levitas (2013, xi) on esittänyt, että utopiaa olisikin parempi kuvailla

---

⁴ suom. Rajala ym. 2021, 411

metodiksi kuin päämääräksi. Hollantilainen historioitsija Rutger Bregman (2018, 23) onkin todennut: ”Utopiat eivät tarjoa valmiiksi pureskeltuja vastauksia – saati sitten ratkaisuja. Mutta utopiat esittävät juuri oikeat kysymykset”. Utopiat tekevät nimittäin näkyväksi sen, minkä nykyisyydessä olisi muututtava. Liike ratkaisuja päin siis alkaa ”mahdottoman” kuvittelusta.

2.3. Hyvän antropologia tutkimuksen ja ajattelun kehystenä

Tutkielman raamien havainnollistamiseksi esittelen ensimmäiseksi koko tutkielmaani läpileikkaavan lähestymistavan. Joel Robbins esittää artikkelissaan *Beyond the suffering subject: toward an anthropology of the good* (2013) ajatuksensa hyvän antropologiasta. Tämä lähestymistapa kritisoi ihmistieteissä vallalla olevaa tapaa asettaa kärsimys ja valtasuhteet yksipuolisesti kaiken tarkastelun keskiöön. Hyvän antropologian tarkoituksena ei kuitenkaan ole syrjäyttää tätä ”kärsimyksen antropologiaa”⁵ tyystin. Sen tavoitteena on pikemminkin huomauttaa, että aina kritisoidessamme nykytilanteemme epäkohtia tulemme samalla implisiittisesti todenneiksi, että on olemassa joku kritisoimaamme parempi tapa elää. (Robbins 2013, 458.) Hyvän antropologian tavoitteena on siis kiinnittää entistä enemmän huomiota vaihtoehtoihin, myönteisiin mahdollisuuksiin sekä kannustaa pohtimaan, miten vallitsevasta vallan epäsuhtaisuudesta, sorrosta voidaan liikkua kohti parempaa tulevaisuutta.

Tämän tutkielman kontekstissa hyvän antropologian näkökulma tarkoittaa sitä, että olen tietoisesti keskittynyt tutkimuskysymysten asettelussani, kyselylomakkeen kysymyksenmuotoilussa sekä aineiston analyysissäni siihen, millaisia toiveita ilmastoaktivisteilla on tulevaisuudesta ja millaisia ratkaisuja he vallitseviin ongelmiin tarjoavat. Kuten keräämästäni aineistostakin ilmenee, ilmastonmuutoksesta ja sen torjumisesta on toki mahdotonta puhua ilman sen ongelmien tunnistamista. Sherry Ortner (2016, 66) kuitenkin haluaa tutkimuksen siirtyvän pelkästä ”kulttuurisesta kritiikistä” eli ongelmia toteavasta lähestymistavasta kohti ajattelua, joka kuvittelee vaihtoehtoisia poliittisia ja taloudellisia tulevaisuuksia. Analyysissäni yhdistyvät tähän tapaan ilmastoaktivistien tarjoama ”kulttuurinen kritiikki” nykytilanteesta, sekä heidän vastauksensa siihen, miten ja millaiseksi tilanteen tulisi muuttua: kuinka ilmastoutopiaa tai ”ekotopiaa” kohti tulisi kulkea. Ortner (2016, 50) huomauttaa, että hänen pimeäksi antropologiaksi⁶ nimittämänsä tutkimusote pyytää meitä katsomaan maailmaa miltei kokonaan ”vallan, hyväksikäytön ja kroonisen epätasa-arvon ehdoilla”. Kun nojaudumme tutkimuksessa pelkästään ihmiselämän ja -kokemuksen karuihin ja

---

⁵ oma suomennos: anthropology of suffering

⁶ oma suomennos; dark anthropology

raakoihin ulottuvuuksiin sekä niiden rakenteellisiin ja historiallisiin juuriin, ajaudumme umpikujaan (Ortner 2016, 49). Nyt kun olemme todenneet, että elämme epätasa-arvoisessa ja kestäättömässä yhteiskunnassa, mitä siitä seuraa? Mikä on seuraava askel? Miten voimme liikkua kohti tulevaisuutta, joka on vapaa näistä havaitsemistamme epäkohdista? Hyvän antropologia tarjoaa työkaluja tämän ajattelun keskiöön tuomiselle. Ortner (2016, 65) kuitenkin korostaa, että pimeän ja hyvän antropologian näkökulmien tulee toimia aktiivisessa vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, eikä asettua vastakkain. Hyvän antropologian tarkoituksena ei näin ollen ole sivuuttaa yhteiskuntien epäkohdista syntyviä elämän realiteetteja, vaan ponnistaa niiden tunnistamisen pohjalta muutokseen. Tämä epäkohdista tuotettu tieto siis ikään kuin hyödynnetään hyvän antropologiassa: todetuille epäkohdille etsitään vaihtoehtoja ja ratkaisuja.

3. Tutkimusasetelma

Tutkielmani tutkimuskysymykset ovat, miten ilmastoaktivistit rakentavat ekologista muutosta ja millaisena siitä seuraava ihanteellinen, ilmastoliikkeen tavoitteet saavuttanut yhteiskunta nähdään. Esittelen seuraavaksi tutkielmani aineiston sekä sen keruutavan. Käsittelen myös analyysimenetelmänä käyttämäni diskurssianalyysia sekä sitä, kuinka olen soveltanut sitä tämän tutkielman kontekstissa. Lopuksi pohdin tutkielmaan kytkeytyviä tutkimuseettisiä kysymyksiä sekä siihen liittyen tekemiäni päätöksiä.

3.1. Aineiston kerääminen ja koostumus

Aineistonkeruun suoritin tammikuun 2023 aikana verkkopohjaisena lomakekyselynä. Vastaajia kyselyyn tavoittelin suorilla yhteydenotoilla erilaisiin ekologisuuden, luonnon monimuotoisuuden, kestäväen kehityksen ja ilmastonsuojelun saralla toimiviin suomalaisiin kansalaisjärjestöihin. Tutkimuskutsun yhteydessä selitin tutkimukseni aiheen sekä aineiston keräämistä koskevat tietosuojakäytännöt, joista kerron enemmän luvussa 3.3.

Kyselyn alustana toimi LimeSurvey-verkkokyselyalusta. Kysely rakentui kahdesta monivalintakysymyksestä sekä kahdesta avokysymyksestä. Monivalintakysymyksissä kysyin vastaajan sukupuolta sekä viimeisintä suoritettua koulutusta. Sukupuoleen liittyvässä kysymyksessä vaihtoehtoina olivat *Nainen*, *Muunsukupuolinen*, *Mies* ja *Kuvailen mieluummin itse*. Koulutuksesta kysyttäessä vaihtoehtoina olivat *Peruskoulu*, *Ylioppilastutkinto*, *Ammattikoulututkinto*, *Alempi korkeakoulututkinto*, *Ylempi korkeakoulututkinto* sekä *Muu, mikä*. Tein päätöksen näiden kysymysten sisällyttämisestä kyselylomakkeeseen, koska näillä tekijöillä on todettu olevan vaikutusta ainakin

siihen, miten myönteisesti ilmastotoimiin suhtaudutaan. Esimerkiksi vuoden 2023 Ilmastobarometrin mukaan naiset ja korkeakoulutetut ovat myönteisimpiä ilmastotoimia kohtaan (Valtioneuvosto 2023). En kuitenkaan tarkastele tässä tutkielmassa erityisemmin taustakysymysten yhteyksiä diskursseihin, vaan ne toimivat ennemminkin kontekstina aineiston mahdollista jatkokäyttöä varten. Tämän tutkielman analyysi kohdistuu kyselyn kahteen avokysymykseen:

1. Kuvaile asemoitumistasi ilmastoaktivismin kentällä. Voit kertoa esimerkiksi, minkälaisen asioiden parissa pääasiassa toimit tai millaisia yleisiä ajatuksia sinulla on ilmastonmuutoksesta ja sen torjumiseen liittyvästä aktivismista.
2. Kuvittele, että elät nyt maapallolla, jossa ilmastoliikkeen tavoitteet on saavutettu. Kirjoita, millainen tämä yhteiskunta on ja mikä muutoksen saavuttamisessa on ollut keskeistä.

Ensimmäinen avokysymys käsitteli vastaajan profiilia ilmastoaktivistina ja tarjosi vastaajalle tilaisuuden kertoa omasta toiminta-alastaan. Vastaajat kertoivat siis ensimmäisen kysymyksen puitteissa siitä, miten ja missä itse toimivat ilmastonmuutoksen vastaisesti. Tätä kautta oli mahdollista saada tietoa siitä, toimivatko vastaajat järjestöjen puitteissa ja millaisia vaikuttamisen tapoja he mahdollisesti pitävät tärkeimpinä ja tehokkaimpina. Toisessa avokysymyksessä puolestaan pyysin vastaajaa pohtimaan ja kuvittelemaan tulevaisuutta, jossa ilmastoliikkeen tavoitteet on saavutettu. Tutkimuskysymyksen asettelu kumpusi halusta ohjata ajattelua hyvän antropologian periaatteiden mukaisesti ratkaisujen ja mahdollisuuksien kuvittelemiseen. En käyttänyt kysymyksenasettelussa vallankumouksen tai utopian käsitteitä, sillä en tässä tutkielmassa halunnut tarkastella ilmastoaktivistien näkemyksiä näistä käsitteistä. Sen sijaan vallankumous ja utopia toimivat havaitsemiani muutoksen ja ihanteiden diskursseja kuvaavina teoreettisina käsitteinä.

Erityisesti toisen avokysymyksen kohdalla ammensin inspiraatiota eläytymismenetelmästä, eli tiedonhankintamenetelmästä, jossa vastaajat kirjoittavat kertomuksen tutkijan laatiman kehyskertomuksen perusteella. Varsinaisessa eläytymismenetelmässä kehyskertomuksia on aina vähintään kaksi erilaista. (Mäenpää, Eskola & Wallin 2017, 6.) Tässä tutkielmassa ”kehyskertomuksia” oli vain yksi, eikä aineistonkeruu siis sinänsä ole eläytymismenetelmän kriteerein suoritettu. Vaikka aineistoa ei ole kerätty varsinaisen eläytymismenetelmän menetelmin, koin eläytymismenetelmän yleisen periaatteen sopivaksi tässä aineistonkeruussa: kuvittelua ja tarinointia rohkaisemalla vastaajat toivottavasti pääsivät kiinni perimmäisiin toiveikkaisiin ajatuksiinsa.

Vastauksia kertyi 12 kappaletta. Kahdeksan vastaajista ilmoitti sukupuolensa naiseksi, kaksi mieheksi ja kaksi muunsukupuoliseksi. Kolmea vastaajaa oli suorittanut korkeimpana tutkintonaan ylioppilastutkinnon, yksi sekä ylioppilas-, että ammattitutkinnon ja yksi puolestaan ammattitutkinnon. Kolme vastaajista oli suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon ja neljä suoritti tällä hetkellä vähintään alempaa korkeakoulututkintoa. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksiin aineistokoko on sopiva, koska laadullisessa tutkimuksessa aineistoa tarvitaan käytännössä vain sen verran, kuin aiheen ja tutkimustehtävän kannalta on välttämätöntä. Kysymys aineiston riittävydestä voidaan ratkaista aineiston saturoitumista eli kylläntymistä tarkkailemalla. Kylläntymisellä tarkoitetaan tilannetta, jossa samankaltaiset asiat alkavat toistua vastauksissa, eikä merkittäviä uusia huomioita uusien vastausten myötä enää ilmene. (Eskola & Suoranta 1998, 62–63.) Kylläntymispistettä on hankalaa määrittää aukottomasti, koska periaatteessa tutkija ei voi koskaan olla varma, ettei uutta tietoa enää tulisi. Päätin aineiston kuitenkin saavuttaneen kylläntymispisteen, kun uudet vastaukset eivät enää tuottaneet analyysiin uutta tietoa tutkimuskohteesta.

3.2. Analyysimenetelmä

Aineiston analyysin menetelmänä käytän diskurssianalyysia. Diskurssianalyysi tai diskurssintutkimus on menetelmä ja tieteenala, ”joka tarkastelee kielenkäytön ja sosiaalisen toiminnan välistä suhdetta” (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 7). Tässä tutkielmassa olenkin halunnut pureutua nimenomaan tähän suhteeseen: miten ilmastoaktivistit puhuvat ilmastonmuutoksen ratkaisuista ja millaista toimintaa se saattaa synnyttää? Kuten Pietikäinen ja Mäntynen (2009, 13) huomauttavat, ”kieli liittyy olennaisesti inhimilliseen toimintaan”, jolloin diskurssintutkija tarkastelee kieltä saadakseen nimenomaan tietoa kieltä ympäröivästä yhteiskunnasta ja kulttuurista. Diskurssianalyysi tukeutuukin ”sosiaalisen konstruktionismin näkökulmaan, jossa kielenkäyttöä ei tarkastella siltana todellisuuteen, vaan osana todellisuutta itseään” (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 17). Koska kielellä on rooli todellisuuden luojana, on keskeistä analysoida sitä, millä tavoin ilmastoaktivistit nimenomaan diskursiivisesti hahmottavat nykyajassa vaikuttavien ongelmien ratkaisuja ja niistä mahdollistuvia utopioita. Diskursseja tarkastelemalla voimme siis hahmottaa sitä, millaista sosiaalista todellisuutta ilmastoaktivistien kesken rakennetaan.

Tässä tutkielmassa olen soveltanut diskurssianalyttisiä periaatteita sopimaan aineistoni tarpeisiin. Jokinen, Juhila ja Suoninen (2016, 20) kannustavatkin tutkijoita rakentamaan diskurssianalyysin puitteissa ”omia tutkimuksellisia sovelluksiaan” ja käyttämään sen periaatteita joustavasti kulloisenkin aineiston tarkasteluun. Analysoin aineiston molempien avokysymysten vastauksia yhteisenä kokonaisuutena. Varsinaisen analyysin tein ryhmittelemällä ensin aineistossa esiintyviä

sekä toistuvia samankaltaisia ajatuksia ja puhetapoja. Näiden ryhmittelyjen keskeisiä piirteitä tarkastelemalla ja rajaamalla määrittelin aineistosta keskeisimpinä nousevat diskurssit. Olennaista diskurssien määrittelyssä oli se, kuinka usein ja toistuen jotakin puhetapaa oli havaittavissa. Yksittäisiä, heikosti toistuvia puhetapoja en nostanut omiksi diskursseikseen. Lukemani kirjallisuuden pohjalta päätin kuvata tutkielmani aihetta ja tuloksia vallankumouksen ja utopian käsittein. Tämä heijastui esimerkiksi diskurssien nimeämiseen: koin tärkeäksi sen, että niissä ilmenee nimenomaan liikkuminen jostain vanhasta ja toimimattomasta johonkin uuteen ja ihanteelliseen. Diskurssien nimet rakentuvat tästä syystä muodossa *x:stä x:ään*, kuten *Kapitalismista aineettomaan hyvinvointiin*.

3.3. Tutkimusetiikka

Tutkijan eettinen perusvelvollisuus on tuottaa luotettavaa tietoa maailmasta hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Hyvä tieteellinen käytäntö tarkoittaa tutkimuksen rehellistä, huolellista ja tarkkaa toteuttamista, omien ratkaisujen perustelua ja arviointia sekä mahdollisten vaikeiden ratkaisujen ja virheiden tunnistamista. (Pöysä, Järviluoma & Vakimo 2010 87—88.) Olen tätä tutkielmaa tehdessäni sitoutunut näihin periaatteisiin.

Tähän tutkielmaan ei liity erityisen kriittisiä eettisiä ongelmia, sillä osallistujat ovat olleet täysi-ikäisiä henkilöitä, eikä tutkimuksessa käsitellä yksilölle mahdollisesti erityisen traumaattista aihetta tai yhteiskunnallisesti marginalisoituja ryhmiä. On kuitenkin todettava, että vaikka tutkielmani ei suoranaisesti käsittele kovin arkaluontoisia aiheita, liittyvät ilmastoaktivismi ja siihen esimerkiksi yhdistyvät poliittiset kytkökset usein melko tiiviistikin yksilöiden identiteettiin. Järjestötoiminnassa mukana olevat aktivistit saattavat myös toimia näkyvillä paikoilla yhteiskunnassa. Tästä syystä aiheen asianmukainen käsittely ja henkilötietojen turvaaminen on tärkeää. Seminaareissa ja tutkimuksen tulosten raportoinnissa aineisto esitetäänkin niin, ettei mitään tunnistettavia piirteitä ole havaittavissa.

Itse vastauslomake oli täysin anonyymi, eikä vastaajista kerätty mitään tunnistettavia tietoja, lukuun ottamatta niitä mahdollisia tunnistettavia tietoja, joita he itse vastauksiinsa kirjoittivat. Jokaisen vastauksen ja aineisto-otteen kohdalla olen punninnut sitä, onko vastaaja mahdollisesti epäsuorasti tunnistettavissa aineisto-otteesta. Kuten Kinni ja Puurunen (2021, 313) huomauttavat, EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa GDPR (2016/679) henkilötiedoiksi ei määritellä pelkästään tutkittavien nimiä tai henkilötunnuksia, vaan useat muutkin tutkittavista ilmenevät asiat luokitellaan sellaisiksi. Esimerkiksi haastattelutallenteella tutkittavan ääni on suora tunniste ja harvinainen ammattinimike

on vahva epäsuora tunniste. Näin ollen esimerkiksi jonkin tietyn ilmastojärjestön tiettyä toimea hoitava henkilö voi olla aineistosta epäsuorasti tunnistettavissa. Tästä syystä tein päätöksen poistaa aineistosta ja otteista maininnat yksittäisistä ilmastojärjestöistä, sillä niillä ei tämän tutkielman raameissa ole erityistä merkitystä analyysin kannalta: tutkin nimenomaan ilmastoaktivistien ideologioita, en ilmastojärjestöjen periaatteita tai järjestäytymistä. Yksittäisten järjestöjen mainitseminen ei toisin sanoen olisi tuonut tutkielmaan analyttistä lisäarvoa, mutta olisi heikentänyt vastaajien tietosuojaa.

4. Analyysin tulokset

Seuraavaksi siirryn eteenpäin esittelemään aineiston analyysin sisällöllisiä tuloksia. Analyysissäni tarkastelen sitä, millaisia argumenttikokonaisuuksia eli diskursseja ilmastoaktivistit rakentavat puhuessaan siitä, kuinka ja millaiseksi ilmastonmuutoksen kurjistama nykyisyys voisi muuttua. Kuvaan näitä diskursseja laajasti ekologisen vallankumouksen ja utopian diskursseiksi.

Olen jakanut tulokset kolmeen päädiskurssiin, joista osa jakautuu vielä yksityiskohtaisempiin aladiskursseihin. Päädiskursseiksi olen nimennyt *rakennemuutoksen*, *solidaarisuuden* sekä *kriisinkestävyys* diskurssit. Rakennemuutoksen diskurssi jakautuu vielä kolmeen yksityiskohtaisempaan aladiskurssiin: *Kapitalismista aineettomaan hyvinvointiin*, *Poliittisesta hegemoniasta kansanvaltaan* ja *Vieraantuneisuudesta maanläheisyyteen*. Solidaarisuuden diskurssin olen jakanut kahteen aladiskurssiin: *Eriarvoisuudesta oikeudenmukaisuuteen* ja *Ihmisen ylivallasta yhteiseen maailmaan*. Kriisinkestävyys diskurssi ei puolestaan jakaudu aladiskursseihin, vaan hahmottuu yhtenä kokonaisuutena.

On syytä huomauttaa, että tässä tutkielmassa hahmottamani diskurssit eivät kilpaile keskenään, vaan ne toimivat rinnakkain ja myös toisiaan täydentäen. Ne eivät sulje toisiaan pois, vaan ne pikemminkin ovat yksittäisiä ilmentymiä laajemmista jaetuista päämääristä. Tämä johtuu luultavasti havainnoimani ryhmän valmiista koheesiosta: jos vastaajat eivät olisi lähtökohtaisesti olleet ilmastoaktivisteja vaan umpimähkään valittuja henkilöitä, esiintyisi toisiaan haastavia diskursseja todennäköisesti enemmän. Monitahoisen ongelmanratkaisun ja toiminnan merkitystä kuitenkin nimenomaan korostetaan:

”Ilmastonmuutosta ei siis torjuta tyhjiössä, vaan siihen pitäisi liittää antikapitalistinen ajattelu (esim. yritysten voitontavoittelun rinnalle kestävyysvaatimukset), ilmastokolonialismin kritiikki (saamelaiset, palestiinalaiset...), monilajisuus (ihmislähtöisen ajattelun rinnalle nostettava muut eläimet ja luonto), inhimillinen kaupunkisuunnittelu (yksityisautoilun priorisointi lopetettava).” Vastaaja 5.

Diskurssit ovat siis toisiinsa kietoutuneita ja ratkaisujen yhteistoiminta on korostunutta. Näin ollen diskurssien erittelemisen tarkoituksena ei ole korostaa tai kuvata niiden kilpailevia näkemyksiä ratkaisusta tai ihanteista, vaan tarjota mahdollisuus paneutua eri ongelmanratkaisun osa-alueisiin tarkemmin. Tämän lisäksi on todettava, että diskursseissa toistuu ratkaisuja ja ihanteita, jotka eivät liity pelkästään ympäristökysymyksiin, kuten ilmastopäästöjen vähentämiseen, vaan kiinnittyvät laajasti yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen ja tasa-arvoon. Näin ollen diskursseissa korostuu aktivismin tapa, jossa ollaan laajasti yhteiskunnallisiin ongelmiin paneutuneita ja jossa korostetaan myös muutoksia ja ratkaisuja, joilla on vain välillisiä vaikutuksia ilmastonmuutoksen pysäyttämiseen. Siirryn seuraavaksi erittelemään havaitsemiani diskursseja yksityiskohtaisemmin.

4.1. Rakennemuutoksen diskurssit

Rakennemuutoksen diskursseissa keskeistä on ajatus kokonaisvaltaisesta yhteiskuntarakenteen sekä yleisemmän yhteiskunnallisen arvomaailman muutoksesta, jotka edellyttävät yhteiskuntien järjestämistä kokonaan uudelleen. Ilmastonmuutos ei ratkea yksittäisillä toimilla, vaan perustavanlaatuisella toimimattomien järjestelmien uudelleenarvioinnilla ja muuttamisella:

”Ekokriisin vastaisessa työssä on kyse myös koko talous- ja yhteiskuntajärjestelmän uudelleenjärjestämisestä oikeudenmukaisemmaksi” Vastaaja 8.

Näille diskursseille on yhteistä utopia, jossa nykyiset yhteiskunnan rakenteet ovat vaihtuneet tyystin toisiin. Tätä kohti kuljetaan paitsi konkreettisen institutionaalisten muutosten kautta, myös laajempien arvopohjan muutosten avulla. Diskurssit käsittelevät taloudellisia, poliittisia sekä ihmisten laajempaan arvopohjaan liittyviä rakenteita. Esimerkiksi Turner (2013, 378) on havainnut, että moderneille sosiaalisille liikkeille on ominaista antikapitalistinen ideologia sekä perinteisten demokraattisten mekanismien kyseenalaistaminen. Nämä piirteet ovat nähtävissä kahdessa ensimmäisessä diskurssissa. Rakennemuutoksen ylädiskurssi jakautuu yhteensä kolmeen aladiskurssiin, joita käsitelen seuraavaksi yksityiskohtaisemmin.

4.1.1. Kapitalismista aineettomaan hyvinvointiin

Diskurssissa *Kapitalismista aineettomaan hyvinvointiin* paremman tulevaisuuden rakentaminen tapahtuu nykyisen kapitalistisen talousjärjestelmän muuttamisen kautta. Tämä diskurssi esittää vaateen kokonaisvaltaisesta rakenteenmuutoksesta, jossa talouden merkitys yhteiskuntaa järjestävänä ja sen toimintaa määrittävänä voimana olisi merkittävästi pienentynyt tai poistunut kokonaan. Diskurssissa suhtaudutaan kriittisesti vallitseviin kapitalistisiin arvoihin, jotka perustuvat jatkuvaan

talouskasvun tavoittelemiseen inhimillisen hyvinvoinnin kustannuksella. Kapitalistinen talousjärjestelmä nähdään holtittomana järjestelmänä, jonka ainoita tavoitteita ovat kasvu ja tuottavuus.

”Koen että kapitalistinen systeemi toimii voitto elämän edellä. Se toimii rajattomasti kaikki tuoton nimessä, kasvun nimessä.” Vastaja 9.

”Yhteiskunnan tavoitteet on muutettu. Ensinnäkin talouskasvu on unohdettu ja hyvinvointia tavoitellaan keinoilla, jotka ovat talouskasvusta riippumattomia.” Vastaja 5.

Diskurssissa talous, tuotto ja kasvu yhteiskuntia ajavina ja järjestävinä voimina nähdään siis ongelmallisena ja ilmastonmuutos paikantuu näiden arvojen yhdeksi tulokseksi. Diskurssin utopiassa yhteiskuntien tavoitteet on uudelleenarvioitu kokonaisvaltaisesti, minkä tuloksena inhimillinen hyvinvointi on tuotu keskiöön. Diskurssin utopiassa tämä hyvinvointi syntyy aineettomasti ja kapitalistiseen talousjärjestelmään liitetty ylenpalttisuus ja rajaton valinnanvara esimerkiksi kulutustuotteiden kohdalla eivät ole enää todellisuutta.

”Hyvinvointiin pyritään mahdollisimman aineettomasti.” Vastaja 5.

”Joskus huokaan onnellisuudesta, kun näen miten paljon vähemmän vaihtoehtoja meillä on kaupan hyllyillä nykyään.” Vastaja 10.

Diskurssissa epäkohta paikannetaan rakenteiden tasolle ja yksilön vastuun sijaan korostetaan rakenteellisten muutosten tärkeyttä. Muutoksen tulisi nimenomaan tapahtua ylhäältä päin, jolloin yksittäisten ihmisten kestävämmät valinnat mahdollistuisivat. Diskurssissa tunnistetaan yksilön toimijuuden rajallisuus yhteiskunnallisten rakenteiden puristuksessa ja esitetään, että muutos yksittäisten ihmisten elämäntapojen ekologisuudessa ei ole mahdollista ilman perustavanlaatuisia rakenteellista muutosta, jonka kautta avautuu mahdollisuuksia valita elämäntapoja, jotka eivät ole kapitalismiin sidottuja.

”Keskeistä on mielestäni se, että kestävämmälle kuluttamiselle ja hektiselle elämäntavalle on aidosti ja oikeasti vaihtoehtoja, jolloin kaikille ihmisille olisi mahdollista valita elämä, joka ei ole sidottu tuottavuuden ja tehokkuuden normeihin” Vastaja 7.

Huomionarvoista on, että diskurssi ei viittaa kestäväan kehitykseen, kasvuun tai kuluttamiseen ratkaisuna ilmastonmuutoksen etenemisen estämiselle, vaan suhtautuu kokonaisvaltaisen kriittisesti kasvun ja kehityksen konsepteihin. Näin ollen se kiinnittyy kriittiseen katsantokantaan, jossa ”kestävyyden” lisäämistä kapitalistisiin rakenteisiin ja arvoihin ei nähdä ratkaisuna ilmastonmuutokseen. Muun muassa Santamarina Campos, Beltran ja Vaccaro (2015, 22) ovat

kuvanheet, kuinka kestävän kehityksen ja kestävyuden termit on otettu kapitalistisen järjestelmän piirissä käyttöön sen toiminnan jatkumisen mahdollistamiseksi. Kestävä kehitys on siis edelleen liiaksi kapitalistiseen talousjärjestelmään sidottua, eikä sitä tämän takia pidetä riittävänä ratkaisuna ilmastonmuutokseen, joka nähdään kapitalismin aiheuttamana.

Yhtenä konkreettisenä askelena muutokseen tarjotaan palkkatyön ympärille keskittyneen yhteiskunnan purkaminen kaikille kansalaisille maksettavan perustulon avulla. Tässä diskurssissa utopia on siis yhteiskunta, joka ei toimi kapitalististen periaatteiden mukaan, vaan perustuu kasvusta irrottautuneeseen ajatteluun. Se saavutetaan erilaisten välillisten toimien, joita Wrightin (2007, 37—39) sanojen mukaisesti voisi kuvailla ”väliasemiksi” matkalla laajempaan muutokseen.

”Realistisimpana lyhyen aikavälin ratkaisuna - - näen perustulon” Vastaaja 5.

Perustulon mainitseminen tuo esiin ilmastoaktivistien laajan valveutuneisuuden yhteiskunnallisista ongelmista. Vaikka perustulon käyttöönottamisen kaltaisella yhteiskunnallisella toimella ei suoraan ole yhteyttä vaikkapa ilmastopäästöjen vähentämiseen, on se kuitenkin välillisesti osa muutosta, joka mahdollistaa kapitalistisen talousjärjestelmän heikentymisen ja sitä kautta sen aiheuttamien ilmasto-ongelmien vähenemisen.

Yksittäisten muutosten lisäksi diskurssissa ei kuitenkaan hahmotella kokonaisia ja konkreettisia vaihtoehtoisia järjestelmiä, jotka voisivat korvata nykyisen kapitalistisen talousjärjestelmän. Wright (2007, 26) on huomauttanut, että sosialismia ajatellaan edelleen vaihtoehtona kapitalismille, vaikka se on myös vasemmistolaisten keskuudessa tunnustettu toimimattomaksi sellaisenaan. Yleisesti hyväksyttyä ja kokonaista vaihtoehtoista järjestelmää kapitalismille ei vasemmiston keskuudessa olla kuitenkaan onnistuttu määrittelemään (Wright 2007, 26). Myös tässä diskurssissa ilmenee kyvyttömyys tai haluttomuus määritellä vaihtoehtoa kovin tarkasti. Tämä voi johtua epäröinnistä sitoutua järjestelmiin, joihin yhdistetään paitsi kielteinen historia, myös vaikea nykyisyys esimerkiksi Kiinan kansantasavallan kaltaisen autoritäärisen kommunismin myötä. Vaihtoehdon määrittelyn vaikeus leikkaa läpi koko vasemmistolaisen ja antikapitalistisen ideologian (em. 26), jolloin on odotettavaa, että vaihtoehtojen ilmaisemiselle ei ole olemassa käsitteistöä tai yhteisiä konsepteja. Esimerkiksi myös Krøijer (2015, 39) on todennut, että vasemmistoaktivistien keskuudessa utopian tarkka määrittely on harvinaista. Kapitalismista aineettomaan hyvinvointiin -diskurssi siis määrittelee utopiaansa pääasiassa sen kautta, mitä se ei ainakaan ole, eli kapitalistisen talousjärjestelmän ohjaama.

4.1.2. Poliittisesta hegemoniasta kansanvaltaan

Diskurssissa *Poliittisesta hegemoniasta kansanvaltaan* keskeistä on poliittisen päätöksentekoon liittyvien valtasuhteiden purkaminen. Erityisesti talouskasvun ja varallisuuden tavoittelun vaikutus politiikkaan paikannetaan ongelmalliseksi. Diskurssissa sanoitetussa utopiassa varallisuuden ja sitä kautta saavutetun statuksen merkitys päätöksenteossa on heikentynyt. Kun talouskasvu ei ole enää politiikan ajava voima, on myös ilmastolle haitallinen ylikuluttaminen saatu kuriin:

”Isot firmat ja rikkaat tuhlurit eivät enää olleet päättäjien olkapäiden takana, joten yltiöpäistä kuluttamistakin rajoitettiin” Vastaaja 10.

Vaihtoehdoksi poliittisten päätösten perustelulle talouskasvun tavoittelemisella esitetään politiikan tekeminen ihmisten sekä luonnon hyvinvoinnin perustein:

”Politiikassa ei toimita talous edellä, vaan hyvinvointi ja luonto edellä.” Vastaaja 3.

Politiikka halutaan siis perustaa nykyistä inhimillisimmille arvoille, jossa ihmisten ja luonnon hyvinvointi ovat etusijalla ja poliittiset päätökset tehdään ensisijaisesti niiden edun pohjalta. Diskurssin utopiassa politiikka ja päätöksenteko on siirtynyt entistä vahvemmin kansalle ja päätöksiä tehdään entistä paikallisemmin. Diskurssissa perinteinen edustuksellinen demokratia todetaan riittämättömäksi ja ratkaisuksi todetaan kansalaisfoorumien perustaminen osaksi päätöksentekoa:

”Edustuksellinen demokratia on korvattu tai vähintään täydennetty kansalaisfoorumeilla.” Vastaaja 3.

Kansalaisfoorumilla tai kansalaisraadilla (engl. citizen’s assembly) viitataan koko kansaa edustavaan otokseen, jossa osallistujat on valittu satunnaisesti. Tämä johtuu siitä, että vapaaehtoinen osallistuminen johtaisi todennäköisesti siihen, että esimerkiksi vain korkeatuloiset, korkeasti koulutetut ja kaupungeissa asuvat ihmiset osallistuisivat kansalaisfoorumien toimintaan. (Patriquin 2019, 23.) Kansalaisfoorumien lisääminen vahvistaisi siis ”tavallisen kansan” koko demografian suoraan vaikutusta päätöksentekoon. Diskurssi suhtautuu Turnerin (2013, 378) kuvaaman mukaisesti kriittisesti vallitseviin poliittisiin järjestelmiin, vaikka ne olisivatkin demokraattisia. Diskurssissa vallitsevaan edustukselliseen demokraattiseen poliittiseen järjestelmään suhtaudutaan jähmeänä koneistona, johon vaikuttaminen tapahtuu suoran toiminnan avulla:

”Mielestäni ekokriisiin ja ilmastomuutokseen vastaamiseen tarvitaan kaikkia ja vaikka suoraa toimintaa ja kansalaistottelemattomuutta tarvitaan ehdottomasti lisää –” Vastaaja 8.

”Suora, väkivallaton toiminta on välttämätöntä.” Vastaaja 2.

Diskurssissa siis tavoitellaan melko radikaalia kansanvaltaa, jossa kansalaisilla on nykyistä enemmän suoraa vaikutusvaltaa heitä koskeviin päätöksiin. Sen utopiassa politiikka tapahtuu paikallisemmin, on talousintresseistä irrotettua ja keskittyy takaamaan kansalaistensa ja luonnon hyvinvoinnin.

4.1.3. Vieraantuneisuudesta maanläheisyyteen

Diskurssissa *Vieraantuneisuudesta maanläheisyyteen* rakenteellinen muutos sijoitetaan ihmiskunnan arvoihin ja henkiseen rakenteeseen. Siihen viitataan kollektiivisena ymmärryksen kasvamisena, jonka seurauksena ihmiset ja yhteiskunnat ovat ikään kuin päässeet tietämättömyydestään eteenpäin ja näkevät, että ilmastonmuutos on pysäytettävä.

”Muutoksen keskellä en tuntisi ahdistusta, vaan toivoa ja valoa ja uskoa siitä, että kaikki ovat ymmärtäneet ilmastonmuutoksen torjumisen tärkeyden ja toimisivat nyt yhdessä paremman tulevaisuuden puolesta.” Vastaaja 4.

”Ihmisten henkinen kasvu on ottanut harppauksen.” Vastaaja 2.

Ihmiskunnan henkisellä kasvulla viitataan ihmiskunnan laajaan ”heräämiseen”, jonka kautta ilmastonmuutoksen vakavuus ja sitä kiihdyttävien toimien ja arvojen haitallisuus on tunnistettu. Diskurssissa yhteiskuntien ongelmat paikannetaan vieraantuneisuuteen lähiyhteisöstä ja pehmeistä arvoista. Utopia mahdollistuu inhimillisen arvomaailman muutoksella, jossa yhteiskunnassa vaikuttavat vieraantumisen ja suorituskeskeisyyden tapaiset arvot korvaantuvat yhteisöllisyyden ja ystävyyden arvoilla johtaen yhteisöjen lähentymiseen.

”Kulttuurissa arvostetaan henkistä hyvinvointia, ystävyyttä, yhteisöllisyyttä, taidetta - ei kulutukseen pohjautuvaa statusta tai persoonallisuutta.” Vastaaja 3.

Näiden arvojen noustessa keskiöön globalisaation haitalliset lievevaikutukset vähenevät, kun muun muassa ruoantuottamisen paikallistuu ja yhteiskuntien rakenteet ja tuotantoketjut yksinkertaistuvat. Diskurssi suhtautuu globaaleihin kuljetus- ja tuotantoketjuihin kriittisesti ja korostaa ihmisten elämien paikallistumista ratkaisuna ilmastonmuutokselle:

”Asuminen ja ravinnontuotanto tapahtuvat samoilla paikkakunnilla, samoin työnteko.” Vastaaja 2.

Ilmastonmuutoksen jarruttamisen keinoksi paikannetaan paikallisuuden kasvaminen esimerkiksi pienempiin yhteisöihin palaamisen kautta. Asuminen ja ravinnontuotanto tapahtuisivat saman paikkakunnan tai yhteisön kesken, jolloin konkreettisesti esimerkiksi ruoan kuljetusmatkat lyhenisivät. Tämän diskurssin utopia on maailma, joka on globaalisti valveutunut ja avoin, mutta

jonka rakenteet ovat paikallisia. Elämä on järjestetty pääasiassa pienissä yhteisöissä, jotka ovat ensisijaisesti omavaraisia.

”Ajattelen globaalisti – toimin lokaalisti” Vastaaja 2.

Kyseessä ei ole kuitenkaan ksenofobinen sisäänpäin kääntyminen, sillä tämän diskurssin kanssa sulassa sovussa toimivat tasa-arvon ja globaalien solidaarisuuden arvot. Pikemminkin paikallisuuden ja pieniyhteisöjen korostamisella pyritään torjumaan niitä globalisaation ongelmallisia piirteitä, jotka vauhdittavat ilmastonmuutosta, kuten pitkiä kuljetus- ja tuotantoketjuja. Paikallisten pieniyhteisöjen demografisesta koostumuksesta, kuten etnisistä tai kansallisista piirteistä ei mainita sanallakaan, eli diskurssia ei ole syytä kuvailla esimerkiksi nationalistiseksi.

Tämä diskurssi on kiinteässä yhteydessä solidaarisuuden diskursseihin, sillä nekin korostavat yhteisöllisyyden ja yhteistyön merkitystä muutoksen luomisessa. Tämä diskurssi kuitenkin paikantaa ongelman selkeämmin makrotasolle, ja siinä viitataan inhimillisen ajattelun ja arvomaailman muuttumiseen ikään kuin rakenteellisesti. Diskurssissa muutos näyttäytyy siis abstraktimpana kuin solidaarisuuden diskursseissa, jotka puolestaan keskittyvät yksityiskohtaisemmin yhdenvertaisuuden epäkohtiin ja vallan epäsuhtaisuuteen nykymaailmassa.

4.2. Solidaarisuuden diskurssit

Tämä luku käsittelee diskursseja, jotka olen nimennyt *solidaarisuuden diskursseiksi*. Solidaarisuudella tarkoitan tässä sekä omiin lähiyhteisöihin että globaaliin, moninaiseen yhteisöön kohdistuvaa myötämielisyyttä, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja velvollisuudentunnetta sekä tästä kumpuavaa yhteistoimintaa. Diskurssit korostavat koko elollisen maapallon kattavaa solidaarisuutta, jossa yhteisöllisyys ja yhteistoiminta esitetään keskeisinä avaimina muutokseen ja joka määrittää sen utopiaa. Solidaarisuuden ylädiskurssi jakautuu kahteen aladiskurssiin: Ensimmäinen diskurssi, *Eriarvoisuudesta oikeudenmukaisuuteen* käsittelee solidaarisuutta ja tasa-arvokysymyksiä ihmisten ja kansojen kesken, kun taas toinen aladiskurssi *Ihmisen ylivallasta yhteiseen maailmaan*, korostaa yhdenvertaisuutta ja kunnioitusta kaiken elollisen kesken.

4.2.1. Eriarvoisuudesta oikeudenmukaisuuteen

Diskurssissa *Eriarvoisuudesta oikeudenmukaisuuteen* korostetaan, että solidaarisuus eri ihmisryhmien välillä sekä näitä ryhmiä kohtaavien erilaisten ongelmien ja epäsuhtaisuuksien tunnistaminen on keskeistä ilmastonmuutoksen onnistuneessa torjumisessa. Diskurssissa

ilmastonmuutoksen torjuminen on kokonaisvaltaista: ilmastokysymyksiä ei voida eikä haluta erottaa eriarvoisuuskysymyksistä:

*”-- en pysty mielekkäästi erottamaan ilmastoajatteluani mm. eriarvoisuuskysymyksistä.”
Vastaaja 4.*

Näin ollen muun muassa rasismien ja muiden ihmisiä eriarvoistavien ideologioiden tunnistamisen ja torjumisen nähdään olevan välttämätöntä, jotta ilmastonmuutoksen vastainen toiminta voi onnistua. Diskurssissa ajatellaan siis intersektionaalisesti, jolla viitataan Kimberlé Crenshaw'n (1991) muotoilemaan lähestymistapaan, joka pyrkii tunnistamaan erilaisten sosiaalisten asemoitumisien, kuten sukupuolen, rodun ja luokan päällekkäisyydet ja niiden yhteisvaikutuksesta syntyvät yksilöiden erilaiset todellisuudet. Laajasti ilmastonmuutoksen kontekstiin sovellettuna eroja tuottavia intersektionaalisia asemoiteja voivat olla esimerkiksi luokka, varallisuus, maantieteellinen sijainti ja elinkeino. Diskurssissa globaalia epätasa-arvoisuutta ilmastonmuutoksen kontekstissa tuottaa erityisesti se, että globaali etelä kärsii ilmastonmuutoksen vaikutuksista globaalia pohjoista aiemmin ja vakavammin. Ilmastonmuutos vaikuttaa joillakin alueilla jo esimerkiksi vesi- ja ruokaturvaan, ihmisten terveyteen ja luonnon hyvinvointiin. Haavoittuvimmat yhteisöt, kuten kehittyvät maat, jotka ovat historiallisesti olleet pienimmässä roolissa ilmastonmuutoksen aiheuttamisessa ovat siis epäsuhtaisesti ilmastonmuutoksen uhreina. (IPCC 2023, 6.) Diskurssissa tämän eriarvoisuuden syy paikannetaan globaalin pohjoisen ja etelän välillä vallitsevaan velkasuhteeseen, jonka myötä globaalin etelän valtioilla on vähemmän valmiuksia osallistua ilmastotoimiin tai suojella kansalaisiaan ilmastonmuutoksen vaikutuksilta. Ratkaisuksi esitetään globaalin etelän velkojen anteeksiantaminen:

”-- globaali pohjoinen otti vastuunsa etelän riistämisestä ja antoi velat anteeksi.” Vastaaja 9.

”Globaalin etelän valtionvelat rikkaiden maiden valuutoissa on anteeksiannettu, mikä parantaa elinolosuhteita ja etelän valtioiden toimintakykyä kansalaistensa eteen.” Vastaaja 5.

Velkojen anteeksiantaminen olisi konkreettinen solidaarisuuden ja oikeudenmukaisuuden toteuma, jossa tunnistetaan globaalien valtarakenteiden epäoikeudenmukaisuus ja hyvitetään niitä. Diskurssissa ongelmaksi kehystetään ihmisten välisen solidaarisuuden puuttuminen ja ilmastoaktivistitoiminnan kyvyttömyys tunnistaa se, miten erilaiset sosiaaliset asemoinnit vaikuttavat kykyyn toimia ilmastonmuutoksen vastaisesti tai kokemukseen ilmastonmuutoksen vaikutuksista.

”Se [ilmastoaktivismi] on järjestetty kaikkien saavutettavaan ja osallistuttavaan muotoon. Olemme saaneet paljon aikaiseksi tekemällä avoimesti ja läpinäkyvästi yhteistyötä kaikille yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.” Vastaja 6.

Näin ollen diskurssi kiinnittyy oikeudenmukaisen ilmastoaktivismin periaatteisiin, joissa ymmärretään, että ilmastonmuutos vaikuttaa eri ihmisryhmiin eri tavoin ja epäsuhtaisesti. Sen tavoitteena on huomioida ja korjata nämä epäkohdat. (Sultana 2022, 118.) Diskurssi siis pyrkii luomaan yhdenvertaista ilmastoaktivismia, joka on kaikille saavutettavaa ja huomioi ihmiskunnan laajan kirjon. Myös Garcia-Gibson (2023, 7–8) esittää, että nykyinen ilmastoaktivismi keskittyy entistä enemmän solidaarisuuteen ilmastoliikkeen ja muiden aktivistiliikkeiden, kuten feminististen, antirasististen tai eläinoikeuksia puolustavien liikkeiden kanssa. Diskurssissa aktivismin tulee siis olla solidaarista kaikkia kohtaan, minkä myötä yhdenvertainen ja ekologinen utopia mahdollistuu.

4.2.2. Ihmisen ylivallasta yhteiseen maailmaan

Diskurssi *Ihmisen ylivallasta yhteiseen maailmaan* paikantaa ilmastonmuutoksen ongelmien ratkaisemisen solidaarisuuteen, joka on syntynyt koko maapallon elollisen yhteisön välille. Keskeistä diskurssissa on vallitsevien maailmankuvien ihmiskeskeisyyden kritisoiminen sekä toive luonnon ja eläinten arvostamisesta muinakin kuin ihmisten käyttöön tarkoitettuina resursseina. Diskurssin utopiassa kasvissyönti tai vegaanisuus on normi ja lihan tehotuotantoa ei enää harjoiteta:

”Kasvissyönti on normi ja tehotuotanto laitonta” Vastaja 4.

Lihan tehotuotannon on todettu aiheuttavan noin 14,5 prosenttia kaikista kasvihuonekaasupäästöistä (FAO 2013, 14). Tästä syystä sen lopettaminen tai ainakin radikaali vähentäminen voidaan nähdä keskeisenä toimena ilmastonmuutoksen hidastamisessa. Diskurssissa lihan kuluttamisen väheneminen perustellaan paitsi sen ilmastohaitoilla, myös laajemmin solidaarisuudella luontoa ja eläimiä kohtaan. Utopiaa ei voida tässä diskurssissa siis saavuttaa ilman sitä, että ihminen nöyrtyy ja ryhtyy kunnioittamaan luontoa vertaisenaan. Diskurssissa ongelma paikannetaan näin ollen laajempaan epäkohtaan, jossa ihminen on noussut muun luonnon yläpuolelle, ja jossa ihminen on ikään kuin ylittämässä toimintavaltaansa maapallolla.

”- - ihmistä ei aseteta eläinten tai luonnon yläpuolelle, vaan ihminen sopeutuu luonnon vaatimukseen eikä toisinpäin” Vastaja 11.

Ilmastonmuutoksen torjuminen mahdollistuu sen kautta, että ihmiset ja muu luonto toimivat sovussa, eikä eläimiä ja luontoa nähdä pelkkinä välineinä ihmisten tavoitteille. Diskurssissa eläimillä on itsearvoinen oikeus elämään ja niitä kohdellaan eettisesti:

”Eläimet saavat elää pitkän, hyvän ja lajityypillisen elämän ja ne lopetetaan kotonaan sekä humanisti.” Vastaaja 10.

Diskurssissa eläimiä ei tapeta ruuaksi, vaan ne elävät täyden elämän kuollen lopulta tutussa paikassa ja ”humanisti”. Eläimet arvotetaan näin ollen diskurssissa ihmisten rinnalle ja sen utopiassa kaikki elävä elää maapallolla sopusoinnussa. Diskurssi nousee aineistosta esiin omana kokonaisuutenaan nimenomaan sen myötä, että se korostaa eläimien ja luonnon arvostamisen sekä niiden itseisarvon tärkeyttä ekologisessa utopiassa. Tätä myötä myös ilmastonmuutosta edistävästä elämäntavoista, kuten tehotuotetun lihan kuluttamisesta, on päästy eroon.

4.3. Kriisinkestävyuden diskurssi

Kriisinkestävyydellä (engl. resilience) tarkoitan tämän diskurssin yhteydessä kykyä jatkaa toimintaa tulevaisuuden eteen, vaikka se näyttäisi synkältä. Käsite kuvaa tämän tutkielman puitteissa ilmastoaktivistien henkistä kykyä vastustaa lannistavia olosuhteita. *Kriisinkestävyuden diskurssi* leikkaa läpi kaikkien diskurssien: samalla kun kuvitellaan, toivotaan ja esitetään ratkaisuehdotuksia, oman toiminnan ja ilmastoaktiivisuuden tehokkuutta ja realistisuutta epäillään. Tämä kaksijakoisuus on todettu myös aiemmassa ilmastoaktiivisuuden tutkimuksessa (kts. Garcia-Gibson 2023, 8).

Kriisinkestävyuden diskurssissa keskeiseksi nousevat ne keinot, joilla ilmastonmuutoksen kaltaisesta, toivottomuutta ja kurjuutta luovasta tilanteesta löydetään voimaa jatkaa eteenpäin. Tämän diskurssin merkitys vallankumouksen ja utopian ajatuksia eteenpäin kuljettavana puhetapana on siis keskeinen: ilman tätä diskurssia voisimme ajatella, että ilmastoaktivistit olisivat jo luovuttaneet. Diskurssissa ilmastonmuutoksen vastaisen taistelun koettu toivottomuus ilmenee vahvasti, mutta lopulta sitä vastaan kuitenkin asetutaan, ja toimintaa jatketaan.

”En usko, että ilmastokriisiä saadaan pysäytettyä, koska niin monet niin rikkaat hyötyvät ilmasto lämmittävästä toiminnasta. Mielestäni silti pitää yrittää parhaansa kriisin pysäyttämiseksi. En pelkää mahdottomalta tuntuvia taisteluja.” Vastaaja 1.

Toivottomuuden tunteesta huolimatta lannistumista tai luovuttamista ei nähdä vaihtoehtona, sillä edelleen mahdollisuutena on valita sitä pienempi paha, eli toiminnan jatkaminen sen koetusta

toimimattomuudesta huolimatta. Seuraavassa katkelmassa diskurssi kehystää vallitsevan tilanteen toivottomaksi, mutta löytää kuitenkin toivon sen keskeltä:

”Olen silti usein miettinyt, mitä merkitystä minun tai edes laajempien kansalaisverkostojen teoilla on. Kerran kuulin Juice Leskisen kappaleen Myrkytyksen oireet, jossa lauletaan:

Kuule istuta vielä se omenapuu, vaikka tuli jo tukkaasi nuolee

Vaikka huomenna saaste jo laskeutuu

Vaikka huomenna aurinko kuolee

En ole varma, onko kappaleella tosiasiasa jokin muu merkitys, mutta minua erityisesti tuo kohta puhuttelee ilmastonmuutoksen näkökulmasta. Vaikka sen sanoma on kohtalaisen toivoton, jollain kummalla tavalla se kannustaa minua jatkamaan valitsemani polun parissa. Minulle se tarkoittaa, että koskaan ei ole liian myöhäistä, ja toisaalta on kuvaus ilosta ja uuden alusta toivottomuuden keskellä.” Vastaaja 7.

Omenapuun istuttaminen tuhoutuvan maailman keskellä toimii vertauskuvana sille, millaiseksi oma toiminta koetaan: hyväksi ja kauniiksi teoksi, joka kuitenkin on ehkä merkityksetön valtaviin katastrofikuviin vierellä. Tämä toivottomaksikin luonnehdittavissa oleva kuvaus toimii kuitenkin oman toiminnan motivoijana ja lohtuna, sekä ilon ja toivon toteutmana tuhoutuvassa ympäristössä. Vallankumoukseen ja utopiaan ainakaan niiden totaalisissa merkityksissä diskurssissa ei kuitenkaan uskota, tai ne ainakin nykyisen todellisuuden puitteissa nähdään epätodennäköisinä. Diskurssissa vallitseva tilanne arvioidaan todella huonoksi ja omalla toiminnalla nähdään olevan korkeintaan sitä lievittäviä vaikutuksia:

“Eli asenteeni on sellainen ”making the best out of a bad situation”. Vastaaja 4.

Ehkä hieman paradoksaalisestikin tämä tilannearvio kuitenkin irrotetaan omasta toiminnasta: aktivismia jatketaan, vaikka sen tehokkuutta tai tuloksellisuutta epäillään. Oma tilannearvio erotetaan siitä, mikä koetaan omille arvoilleen tärkeäksi ja yleisesti oikeaksi. Ilmastonmuutoksen vastaista taistelua siis jatketaan nimenomaan suhteellista hyvää tavoittelemalla:

Teen elämässäni päätöksiä näillä kriteereillä: niiden pitää tuntua lopputulemasta riippumatta merkityksellisiltä ja mukavilta kussakin hetkessä ja toisekseen niiden pitää jollakin nollaa isommalla todennäköisyydellä myötävaikuttaa jonkin suhteellisen hyvän tulevaisuuden saavuttamiseen tosiasiallisten mahdollisuuksien joukosta. Tällä tavalla irrotan toimintamotivaationi ja hyvinvointini hieman pessimistisestä tilannearviostani ja onnistumisen odotuksista.” Vastaaja 4.

Diskurssissa ongelma pilkotaan pienempiin osiin, joihin oman elämän puitteissa voidaan vaikuttaa. Omassa toiminnassa siis seurataan kulloisessakin tilanteessa parasta mahdollista vaihtoehtoa riippumatta siitä, onko teon todennäköinen vaikutus merkittävä. Toiminta koetaan kuitenkin toteuttamisen arvoiseksi, kun se ilmentää ja toteuttaa itselle tärkeiksi koettuja arvoja, kuten ekologisuutta. Omien arvojen mukaisesti toimiminen on keskeistä ja niihin kiinnittymisen kautta suojellaan myös omaa toimintakykyä. Voidaankin ajatella, että vaikka ilmastoaktivistin tilannearvio olisi kovin pessimistinen, ovat ilmastonsuojeluun liittyvät arvot niin keskeisiä yksilön identiteetille ja ryhmään kuulumiselle, että niihin kiinnittäytyään realistiseksi koetusta arviosta huolimatta. Koska ilmastoaktiivismin arvot nähdään tärkeinä ja kannattamisen arvoisina, ne toimivat yksilöiden elämässä heidän hyveellisyyttään ja identiteettiään määrittävinä ja tukevinä tekijöinä. Tämän on havaittu myös aiemmassa tutkimuksessa ilmastoaktiivisistä (Garcia-Gibson 2023, 5). Ilmastoaktiivisillä ja omien arvojen mukaisesti toimimisella on siis ikään kuin itseisarvo, myös riippumatta siitä, millaiseksi niiden konkreettiset vaikutukset arvioidaan.

Diskurssi suhtautuu siis epäileväisesti ”ekotopian” toteutumisen mahdollisuuteen ja näkee vallitsevan tilanteen suhteellisen toivottomana. Näillä pessimismin ilmauksilla voi olla myös itsesuojelevia tarkoituseriä, koska utopiat on yleisesti mielletty saavuttamattomiksi ja epärealistisiksi toiveiksi (Rajala ym. 2021, 411; Harms 2022, 521), jolloin niihin kiinnittyminen voi näyttäytyä naiivina toimintana. Diskurssin voi siis ajatella kyseenalaistavan oman toiminnan järkevyyttä ennen kuin vastapuoli saa siihen tilaisuutta, suojellen näin omia kasvojaan. Voimmekin pohtia, toimiiko tämä diskurssi enemmän reaktionä kritiikkiin utopioiden ja sitä myötä ilmastoaktivistien tulevaisuudenvisioiden naiiviuudesta, kuin ilmentymänä aktivistien todellisesta uskosta muutokseen.

5. Johtopäätökset

Tässä luvussa esittelen kootusti tutkielmani tuloksia, pohdin niiden merkityksiä ja mahdollisuuksia sekä arvioin niitä. Tarkastelin tutkielmassani sitä, minkälaisia diskursseja ekologisesta muutoksesta ja ihanteellisesta yhteiskunnasta ilmastoaktivistien keskuudessa vallitsee. Kuvasin näitä vallankumouksen ja utopian diskursseiksi.

Havaitsin aineistostani kolme päädiskurssia: rakenteenmuutoksen, solidaarisuuden ja kriisinkestävyyden diskurssit. Näitä kolmea päädiskurssia voidaan pitää kuvauksena siitä, miten ilmastoaktivistit rakentavat muutosta maailmaan, jota painostaa ekokriisi. Ilmastoaktivistien näkemysten mukaan muutos vaatii yhteiskuntien ja ihmisten ajattelun rakenteenmuutoksen, eri ihmisryhmien välistä solidaarisuutta sekä kriisinkestävyyttä, eli toivoa. Kokonaisuutena tarkasteltuna

näistä muodostuu ekologinen utopia, joka nähdään globaalisti valveutuneena, mutta paikallisesti järjestäytyneisiin yhteisöihin kiinnittyneenä. Tämä ekotopia noudattelee yhteisöllisyyden ja oikeudenmukaisuuden arvoja ja on kapitalistisesta talousjärjestelmästä irtautunut. Se on siis kovin samanlainen kuin Ernest Callenbachin Ecotopia, vaikka diskurssit ilmentävätkin nykyaikaan sidonnaisia ongelmanasetteluja ja kehitysehdotuksia.

Ilmastonmuutoksen syyt nähdään varsinkin rakenteenmuutoksen diskursseissa yhteiskuntiin ja koko globaaliin järjestelmään syvälle piintyneinä rakenteellisina ongelmina, joita tulee tarkastella moninaisista näkökulmista. Näissä diskursseissa siis ajatellaan, että pelkkä kasvihuonepäästöjen vähentäminen ei riitä, elleivät niihin johtavat monisyiset ja laajat rakenteet muutu samanaikaisesti. Diskurssit esittävätkin muutoksia pääasiassa makrotasolle, eikä merkittävää diskurssia esimerkiksi kestävämmän kuluttamisen suosimisesta tai muuten yksilön ekologisiin valintoihin liittyvistä moraalisisista ajatuksista löytynyt. Tällöin vallankumouksen idea on ainakin sen hyvin joustavassa merkityksessä läsnä: diskurssit suhtautuvat kriittisesti ehdottomiin hegemonisiin valtoihin ja kaikenkattaviin, yhdenmukaisiin järjestelmiin ja haluavat kumota niitä. Diskursseissa muutostoivomukset kiinnittyvät kuitenkin aiemmassa kirjallisuudessa vallankumouksesta esitettyyn määritelmään, jossa se ymmärretään pikemminkin sarjana jatkuvia, vaiheittaisia muutoksia (esim. Scott 2004). Diskurssit eivät siis ehdottaneet muutoksen tai ihanteellisen yhteiskunnan saavuttamisen edellyttävän yhtä, kerralla tapahtuvaa vallankumousta, vaan esittivät joukon muutosehdotuksia, joiden jokaisen toteutuessa yhteiskunnissa saavutettaisiin ”ekotopia”.

Havaitsemisiani diskursseissa korostui niiden omien erityispiirteiden lisäksi keskeisenä se, että ilmastoaktivismiin tulisi paneutua laajasti erilaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin ja toimia yhteistyössä muiden aktivismin tahojen kanssa. Vain tämän monitahoisuuden kautta muutos ja utopia voidaan saavuttaa. Huomionarvoista on se, että vaikka kyselylomakkeessa kysyttiin nimenomaan ilmastoliikkeen tavoitteista, osoittautuivat ilmastokysymykset ja ilmastoliikkeen tavoitteet erottamattomiksi muista yhteiskunnallisista kysymyksistä. Diskurssit paikansivat ekologisen utopian edellytykseksi hyvin laaja-alaisen yhteiskunnallisen tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden, jolloin suurta osaa diskurssien muutosehdotuksista ei pystynyt suoraan liittämään pelkkiin ympäristökysymyksiin, kuten ilmastopäästöjen vähentämiseen. Muutosehdotuksilla oli sen sijaan välillisiä vaikutuksia ekologisemman maapallon saavuttamisessa. Esimerkiksi perustulon kannattaminen voidaan nähdä toiveena yhteiskunnasta, joka olisi sen toteutumisen myötä vähemmän talouden ja palkkatyön kahlitsema, mikä puolestaan lopulta mahdollistaisi esimerkiksi talouskasvusta aiheutuvien päästöjen vähenemisen.

Firthin (1981, 199) mukaan yhteiskuntatieteilijöiden on pystyttävä hahmottamaan löydöksistään tehtävät johtopäätökset, vaikka ne olisivatkin vaikeasti sulatettavia. Tätä ohjenuoraa soveltaen voidaan siis ajatella tärkeäksi, että ilmastoaktivistien periaatteita tarkastellessamme emme yritä selittää pois tai jättää vähemmälle huomiolle niitä kohtia, joissa ideologia on heikompaa. Tässä tutkielmassa havaitsemisani diskursseissa vaihtoehtoisen talousjärjestelmän tai ylipäänsä vaihtoehtoisten järjestelmien konkreettinen kuvaaminen oli vähissä, mikä voi vaikuttaa muutosvaatimusten koettuun uskottavuuteen. Tämä puute juontuu mahdollisesti siihen, että sellaisen sanoittaminen mitä ei ole olemassa tai jolle ei ole sanastoa, on vaikeaa. Samalla voi vaikuttaa haluttomuus julistautua minkään tietyn vaihtoehtoisen järjestelmän tai ideologian kannattajaksi leimautumisen pelossa. Näitä niin sanottuja heikkouksia ei tulisi yrittää selittää pois, vaan päinvastoin, niiden esiin tuomisella voi olla ilmastoaktivistien toimintaa ja ideologiaa kehittäviä vaikutuksia.

Haluan vielä tähdentää, ettei tämän tutkielman tarkoituksena ole vallan ja ongelmien piirteistä tuotetun tiedon kritisoiminen tai vähätteleminen, vaan tämän tiedon jatkojalostaminen ja hyödyntäminen. Kun olemme tunnistanee ongelman, olisi keskeistä jatkaa pohdintaa: mitä vaihtoehtoja sille on ja miten se voitaisiin muuttaa? Diskursseissa ilmenneen vaihtoehtoisten rakenteiden määrittelymisen vaikeus jo itsessään kielii siitä, että vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia ei tällä hetkellä pohdita, sanoiteta ja neuvotella tarpeeksi. Keskeistä olisi siksi tämän taidon harjoittaminen. Kaikki ilmastoaktivistien visiot ja toiveet eivät toki välttämättä toteudu sellaisinaan, ja ne voivat osoittautua jopa yksinkertaisesti mahdottomiksi toteuttaa. Tämän ei kuitenkaan välttämättä tarvitse ajatella heikentävän niiden merkitystä tai voimaa, sillä myös pelkkien ideoiden ja ajatusten tasolla niillä on mahdollisuus toimia muutosta eteenpäin kuljettavina voimina, joiden avulla neuvotellaan ja rakennetaan parempaa tulevaisuutta.

Hyvän antropologian lähestymistapaa ja siitä seuraavia tuloksia voidaan pitää keinona rakentaa entistä muutosvoimaisempaa tutkimusta, joka tarjoaa keinoja uudelleenkuittelulle ja toisintekemiselle. Erityisesti ilmastonmuutoksen kaltaiseen, paikallaan junnaavaan ilmiöön se voi avata uusia mahdollisuuksia ja polkuja, joita lähteä tutkimaan. Vallankumouksen ja utopian diskurssit antavat lähtökohdan ja mahdollisuuden ajatella nykyisten rakenteiden ja maailmanjärjestyksen ulkopuolelle. Niiden kautta voimme pohtia nykyisiä rakenteita ja arvoja kriittisesti ja esittää tämän pohdinnan pohjalta kehitysehdotuksia. Kuvittelu ja toivominen avaavat mieliimme maailmoja, joita kohti kulkea.

6. Lähteet

- Allan, Jen (2021) *The New Climate Activism: NGO Authority and Participation in Climate Change Governance*. Toronto: University of Toronto Press.
- Bell, Karen & Bevan, Gnisha (2021) Beyond inclusion? Perceptions of the extent to which Extinction Rebellion speaks to, and for, Black, Asian, and Minority Ethnic (BAME) and working-class communities. *Local Environment* 26:10, 1205–1220. <https://doi.org/10.1080/13549839.2021.1970728>.
- Bloch, Ernst (1986) *The principle of hope*. Cambridge, MA: Mit Press.
- Bowman, Benjamin (2019) Imagining future worlds alongside young climate activists: a new framework for research. *Fennia* 197:2, 295–305. <https://doi.org/10.11143/fennia.85151>.
- Bregman, Rutger (2018) *Ilmaista rahaa kaikille ja muita ideoita, jotka pelastavat maailman*. Suomentanut Mari Janatuinen. Jyväskylä: Atena. Hollanninkielinen alkuteos 2014.
- Cann, Colette & DeMeulenaere, Eric (2020) *The Activist Academic: Engaged Scholarship for Resistance, Hope and Social Change*. Bloomfield: Myers Education Press.
- Chua, Liana & Fair, Hannah (2019) Anthropocene. *Cambridge Encyclopedia of Anthropology*. <https://doi.org/10.29164/19anthro>.
- Crenshaw, Kimberlé (1991) Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color. *Stanford Law Review* 43:6, 1241–1299. <https://doi.org/10.2307/1229039>.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- FAO (2013) *Tackling climate change through livestock – A global assessment of emissions and mitigation opportunities*. Food and Agriculture Organization of the United Nations. <https://www.fao.org/policy-support/tools-and-publications/resources-details/en/c/1235389/>. Viitattu 6.5.2023.
- Firth, Raymond (1981) Engagement and Detachment: Reflections on Applying Social Anthropology to Social Affairs. *Human Organization* 40:3, 193–201. <https://doi.org/10.17730/humo.40.3.c035k82pm2651531>.
- Garcia-Gibson, Francisco (2023) The ethics of climate activism. *WIREs Climate Change*, e831. <https://doi.org/10.1002/wcc.831>.
- Global Sustainable Development Report (2019) The future is now: Science for achieving sustainable development. <https://sdgs.un.org/gsdr/gsdr2019>. Viitattu 25.4.2023.
- Goldstone, Jack A., Grinin, Leonid & Korotayev, Andrey (2022) *Handbook of Revolutions in the 21st Century: The New Waves of Revolutions, and the Causes and Effects of Disruptive Political Change*. Springer International Publishing AG.
- Harms, Arne (2022) Beyond dystopia: Regenerative cultures and ethics among European climate activists. *American Anthropologist*. 124:515–524. <https://doi.org/10.1111/aman.13751>.
- IPCC (2014) Climate Change 2014: Synthesis Report. The Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. <https://www.ipcc.ch/report/ar5/syr/>. Viitattu 3.5.2023.
- IPCC (2023) Climate Change 2023: Synthesis Report. The Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/>. Viitattu 3.5.2023.
- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2016) *Diskurssianalyysi: teorian, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.
- Kinni, Riitta-Liisa & Puurunen, Pia (2021) Tutkimusetiikka Tieteellisen Tutkimuksen Erottamattomana Osana. *Janus* 29:4, 313–314. <https://doi.org/10.30668/janus.112654>.
- Krøijer, Stine (2015) *Figurations of the future: forms and temporalities of left radical politics in Northern Europe*. New York NY: Berghahn Books. <https://doi.org/10.1515/9781782387374>.
- Levitas, Ruth (2013) *Utopia as method: the imaginary reconstitution of society*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9781137314253>.

- Lewis, Simon L. & Maslin, Mark A. (2015) Defining the Anthropocene. *Nature* 519, 171–180. <https://doi.org/10.1038/nature14258>.
- McLaughlin, Corinne & Davidson, Gordon (1985) *Builders of the dawn: Community lifestyles in a changing world*. Stillpoint Publishing.
- Moellendorf, Darrell (2022) *Mobilizing hope: climate change and global poverty*. New York NY: Oxford University Press.
- Mäenpää, Tiina, Eskola, Jari & Wallin, Anna (2017) *Eläytymismenetelmä 2017: Perusteema ja 11 muunnelmaa*. Tampere: Tampere University Press.
- Ortner, Sherry (2016) Dark anthropology and its others: Theory since the eighties. *HAU Journal of Ethnographic Theory*, 6:1, 47–73. <https://doi.org/10.14318/hau6.1.004>.
- O’Sullivan, Mila (2019) The Women, Peace, and Security Agenda: The Unfinished Story of Feminist Revolution Versus Compromise in Global Politics. *Mezinárodní vztahy* 54:4, 47–65.
- Patriquin, Larry (2020) *Permanent citizens’ assemblies: a new model for public deliberation*. Rowman & Littlefield International.
- Pietikäinen, Sari & Anne Mäntynen (2009) *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Piispa, Mikko, Anni Ojajärvi, ja Tomi Kiilakoski (2020) Tulevaisuususkko hukassa?: Nuoret ilmastoaktivistit ja keskustelu tulevaisuudesta. Helsinki: Sitra. <https://www.sitra.fi/julkaisut/tulevaisuususkko-hukassa/>.
- Pöysä, Jyrki, Järviluoma, Helmi & Vakimo, Sinikka (2010) *Vaeltavat metodit*. Joensuu: Suomen kansantietouden tutkijain seura.
- Rajala, Antti, Lehtinen, Jarmo, Lehtomäki, Elina, Soinnunmaa, Pihla, Sorri, Mikael & Suhonen, Riikka (2021) Konkreetit Utopiat Keinona Edistää Nuorten Kansalaisvaikuttamista. *Kasvatus & Aika* 15:3–4, 410–424. <https://doi.org/10.33350/ka.111560>.
- Robbins, Joel (2013) Beyond the suffering subject: toward an anthropology of the good: Beyond the suffering subject. *The Journal of the Royal Anthropological Institute* 19:3, 447–462. <https://doi.org/10.1111/1467-9655.12044>.
- Santamarina Campos, Beatriz, Oriol Beltran & Ismael Vaccaro (2015) The Sterilization of Eco-Criticism: From Sustainable Development to Green Capitalism. *Anduli: revista andaluza de ciencias sociales* 14, 13–28.
- Secretariat of the Convention on Biological Diversity (2020) Global Biodiversity Outlook 5. <https://www.unep.org/resources/report/global-biodiversity-outlook-5-gbo-5>. Viitattu 25.4.2023.
- Sultana, Farhana (2022) Critical climate justice. *The Geographical Journal* 188, 118–124. <https://doi.org/10.1111/geoj.12417>.
- Sztompka, Piotr (1993) *The Sociology of Social Change*. Wiley-Blackwell.
- Turner, Eric (2013) New Movements, Digital Revolution, and Social Movement Theory. *Peace Review* 25:3, 376–383. <https://doi.org/10.1080/10402659.2013.816562>.
- Timberg, Scott (2008) The Novel That Predicted Portland. *The New York Times*. 14.12.2008. <https://www.nytimes.com/2008/12/15/health/15iht-14ecotopia.18693526.html>. Viitattu 4.5.2023.
- United Nations Environment Programme (2020) Emissions Gap Report 2020. <https://www.unep.org/emissions-gap-report-2020>. Viitattu 25.4.2023.
- Valtioneuvosto (2023) Ilmastobarometri 2023: Enemmistö suomalaisista näkee ilmastoratkaisut mahdollisuutena parantaa kilpailukykyä ja hyvinvointia. Tiedote. 27.2.2023. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/ilmastobarometri-2023-enemmisto-suomalaisista-nakee-ilmastoratkaisut-mahdollisuutena-parantaa-kilpailukykyja-ja-hyvinvointia>. Viitattu 4.5.2023.
- Wright, Erik Olin (2007) Guidelines for envisioning real utopias. *Soundings* 36:36, 26–39. <https://doi.org/10.3898/136266207820465778>.

Ympäristöministeriö (2022) Hallituksen ilmastopolitiikka: Kohti hiilineutraalia Suomea 2035.
<https://ym.fi/hiilineutraalisuomi2035>. Viitattu 3.5.2023.